

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ (Τ.Ε.Ι.) ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων (Πάτρα)

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΘΕΜΑ:

Ηλεκτρονικός Εκφοβισμός (Cyber Bullying)

VS

Ηλεκτρονικής Καταδίωξης (Cyber Stalking)

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ ΣΠΟΥΔΑΣΤΩΝ:

**ΔΗΜΗΤΡΑ ΝΙΚΑ
ΠΑΝΑΓΙΩΤΑ ΓΙΟΛΔΑΣΗ
ΦΡΟΣΩ ΒΗΤΤΑ**

ΕΠΟΠΤΕΥΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ:

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΧΑΛΚΙΟΠΟΥΛΟΣ

ΠΑΤΡΑ-2017

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Τα τελευταία χρόνια με την ραγδαία αύξηση της τεχνολογίας, το διαδίκτυο έχει γίνει ένα μέσο ευρύτατα διαδεδομένο σε όλες τις ηλικίες και όλες τις κοινωνικές ομάδες. Το διαδίκτυο παρέχει στους χρήστες μια ευρεία γκάμα πληροφοριών, με αποτέλεσμα ο κάθε άνθρωπος από τον επαγγελματία, το φοιτητή, το μαθητή μέχρι την απλή νοικοκυρά να μπορούν να βρίσκουν πληροφορίες για οποιοδήποτε θέμα και να ενημερώνονται για την εξέλιξη της δουλειάς τους. Επιπλέον το διαδίκτυο παράσχει και τεράστιες δυνατότητες σε επίπεδο ψυχαγωγίας καθώς ο χρήστης μπορεί να το χρησιμοποιήσει για να παίξει διαδικτυακά παιχνίδια, να ακούσει τη μουσική που του αρέσει μέσα από μια ευρεία γκάμα τραγουδιών και να ασχοληθεί με οποιαδήποτε μορφή τέχνης του αρέσει. Επίσης με το διαδίκτυο ο άνθρωπος να μπορεί να επικοινωνεί, να αποκτά φίλους και να ανταλλάσσει απόψεις και ιδέες με άλλα άτομα από άλλα κράτη και έθνη.

Η ενασχόληση με το διαδίκτυο όμως έχει και αρκετούς κινδύνους για τον άνθρωπο, όπως είναι ο εθισμός από την πολύωρη χρήση του με συνέπεια την απομάκρυνσή του από τους συγγενείς, τους φίλους ακόμα και τους συνεργάτες. Επίσης είναι εύκολη η έκθεση και η αναζήτηση πληροφοριών για ένα άτομο μέσω των μέσων κοινωνικής δικτύωσης(πχ. Facebook). Ένα εργαλείο δηλαδή στα χέρια αυτών που θέλουν να βλάψουν ή να κάνουν κακό σε έναν άλλο άνθρωπο. Το διαδίκτυο θα πρέπει να γίνει στο μέλλον το εργαλείο με το οποίο οι άνθρωποι θα ικανοποιούν τις ανάγκες τους και γνωρίζοντας τους κινδύνους που επιφέρει στη ζωή τους να το χρησιμοποιούν με σύνεση και πάνω απ' όλα σεβόμενοι τα

δικαιώματα των άλλων ανθρώπων. Πάνω σε αυτή την αναγκαιότητα στηρίζεται και η προσέγγιση της παρούσας έρευνας, προσπαθώντας να συμβάλει στην αναζήτηση αρνητικών φαινομένων που στηρίζονται στη χρήση του διαδικτύου , να αναδείξει τις αρνητικές συνέπειες στη ζωή των θυμάτων και να αναζητήσει τρόπους περιορισμού του φαινομένου .

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα πτυχιακή εργασία εστιάζει στα φαινόμενα του ηλεκτρονικού εκφοβισμού (cyber bullying) και της ηλεκτρονικής καταδίωξης (cyber stalking) όπως προκύπτουν από τις μορφές και τις συνέπειές τους. Σκοπός της είναι η περαιτέρω διερεύνηση του φαινομένου της ηλεκτρονικής καταδίωξης (cyber stalking) που έχει έρθει σχετικά πρόσφατα στην Ελλάδα και πως την αντιμετωπίζουν οι άνθρωποι. Η μελέτη του φαινομένου στηρίχθηκε σε μια ποσοτική προσέγγιση με τη χρήση ερωτηματολογίου ως μέθοδο έρευνας μέσω της οποίας έγινε προσπάθεια να ερευνηθεί ο τρόπος που οι άνθρωποι κατανοούν και αντιμετωπίζουν το φαινόμενο της ηλεκτρονικής καταδίωξης όταν διαπιστώσουν ότι έχουν πέσει θύμα αυτής καθώς και τους φορείς που απευθύνθηκαν προκειμένου να ζητήσουν βοήθεια. Τα ποσοστά που προέκυψαν από την έρευνα συγκρίθηκαν και μελετήθηκαν με διεθνείς έρευνες προκειμένου να γίνει αντιληπτή η θέση που κατέχει η Ελλάδα σε σχέση με τις υπόλοιπες χώρες σε διεθνές επίπεδο. Τα αποτελέσματα που εμφανίστηκαν καταγράφηκαν σε σχεδιαγράμματα για την καλύτερη κατανόησή τους και έγινε αναλυτική παρουσίαση των ευρημάτων καταλήγοντας στα αποτελέσματα της έρευνας.

Λέξεις κλειδιά: ηλεκτρονικός εκφοβισμός, ηλεκτρονική καταδίωξη, cyber bullying, cyber stalking, καταδίωξη, νομοθεσία, αντιμετώπιση.

Abstract

This thesis focuses on the phenomena of Cyber bullying and Cyber stalking as derived from the forms and their consequences. Its purpose is to further explore the phenomenon of Cyber stalking that people face recently in Greece. The study of the phenomenon was based on a quantitative approach using a questionnaire as a research method by which we tried to investigate how people understand Cyber stalking and the ways they adopt when they have realized that other people have become victims of this phenomenon and need support. The percentages of the current study are discussed and compared with other studies. The results are recorded and presented on charts for better understanding and also the findings are being interpreted leading to research results .

Keywords: cyber bullying, cyber stalking, persecuted, law, confrontation

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Σελίδα

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	2
ΠΕΡΙΛΗΨΗ	4
Abstract	5
ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ	9
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ	6
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	10
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1	13
Γενική Θεώρηση Φαινομένου Ηλεκτρονικού Εκφοβισμού (Cyber bullying)	
I.I. Ο ορισμός του ηλεκτρονικού εκφοβισμού.....	13
I.II. Μορφές του ηλεκτρονικού εκφοβισμού.....	13
I.III. Σύγκριση του παραδοσιακού εκφοβισμού με τον διαδικτυακό εκφοβισμό.....	16
I.IV. Συνέπειες του φαινομένου.....	17
I.V. Τρόποι αντιμετώπισης του φαινομένου.....	18
I.V.I. Η αντιμετώπιση του ηλεκτρονικού εκφοβισμού από την πλευρά των παιδιών-εφήβων.....	18
I.V.II. Η αντιμετώπιση του ηλεκτρονικού εκφοβισμού από την πλευρά των γονιών.....	19
I.V.III. Η αντιμετώπιση του ηλεκτρονικού εκφοβισμού από την πλευρά του εκπαιδευτικού.....	22
I.VI. Τα αίτια της εμφάνισης του ηλεκτρονικού εκφοβισμού.....	23

I.VII. Ενέργειες περιορισμού και καταπολέμησης του διαδικτυακού εκφοβισμού από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το ισχύον νομικό καθεστώς στην Ευρωπαϊκή Ένωση....	23
I.VIII. Η δραστηριοποίηση σε διεθνές επίπεδο για την καταπολέμηση του διαδικτυακού εκφοβισμού.....	25
I.IX. Η Ελληνική νομοθεσία για τον ηλεκτρονικό εκφοβισμό.....	26
I.X. Στατιστικά στοιχεία στην Ελλάδα.....	28
I.XI. Στατιστικά στοιχεία από τη διεθνή ερευνητική βιβλιογραφία.....	31
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2.	33
Γενική Θεώρηση Φαινομένου Ηλεκτρονικής Καταδίωξης	
II.I Ο ορισμός της Ηλεκτρονικής Καταδίωξης (Cyber stalking).....	33
II.II. Οι τρόποι καταδίωξης μέσω των τεχνολογιών.....	34
II.III. Οι τρόποι λειτουργίας των παραβατών.....	36
II.IV. Οι στρατηγικές πρόληψης της Cyber stalking.....	37
II.V. Τα χαρακτηριστικά του θύτη.....	39
II.VI. Τρόποι ατομικής προστασίας από την ηλεκτρονική καταδίωξη (Cyber stalking).....	40
II.VII. Το νομοθετικό πλαίσιο σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο.....	41
II.VIII. Η Ελληνική νομοθεσία για το ηλεκτρονικό έγκλημα.....	42
II.VIII.I. Άρθρα του Ποινικού Κώδικα.....	43
II.VIII.II. Νόμοι για το ηλεκτρονικό έγκλημα.....	43
II.VIII.III. Προεδρικά Διατάγματα.....	44
II.VIII.IV. Οδηγίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.....	44
II.VIII.V. Διεθνείς Συμβάσεις.....	47

II.VIII.VI. Αποφάσεις για το ηλεκτρονικό έγκλημα.....	47
II.IX. Εξιχνίαση ενός εγκλήματος στον κυβερνοχώρο.....	48
II.X. Στατιστικά στοιχεία από τη διεθνή ερευνητική βιβλιογραφία.....	50
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3.....	53
Μεθοδολογία της έρευνας	
III.I. Σκοπός και ερευνητικά ερωτήματα.....	52
III.II. Η προσέγγιση.....	52
III.III. Το δείγμα της έρευνας.....	53
III.IV. Η τεχνική της έρευνας.....	54
III.V. Επεξεργασία των δεδομένων.....	59
III.V.I. Έλεγχος.....	60
III.V.II. Κωδικογράφηση.....	60
III.V.III. Εισαγωγή των στοιχείων στον Ηλεκτρονικό Υπολογιστή (H/Y).....	61
III.V.IV. Γραφική αναπαράσταση αποτελεσμάτων μέσω διαγραμμάτων.....	61
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4.....	62
Αποτελέσματα Έρευνας.....	
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5.....	80
Συμπεράσματα – Συζήτηση.....	
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	84
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	89

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

Ε.Ε.Τ.Τ. (ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ ΚΑΙ ΤΑΧΥΔΡΟΜΕΙΟΥ)

Ν. (ΝΟΜΟΙ)

Π.Δ (ΠΡΟΕΔΡΙΚΟ ΔΙΑΤΑΓΜΑ)

ΕΟΚ (ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ)

ΕΚ (ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ)

ΕΣΔΑ (ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΣΥΜΒΑΣΗ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ)

ΟΗΕ (ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΕΘΝΩΝ)

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο ηλεκτρονικός εκφοβισμός (Cyber bullying) και η ηλεκτρονική καταδίωξη (Cyber stalking) είναι δύο φαινόμενα που παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για έρευνα και μελέτη τα τελευταία χρόνια ιδιαίτερα μετά την ραγδαία αύξηση της χρήσης του διαδικτύου από ένα ευρύ ηλικιακό φάσμα ανθρώπων και όχι μόνο από άτομα νεαρής ηλικίας. Ο τρόπος με τον οποίο επιδρούν αυτά τα φαινόμενα στην ψυχική υγεία των ατόμων που έχουν υποστεί κάποιου είδους βλάβη ή έχουν πέσει θύματα φαίνεται να παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον και αποτελεί αντικείμενο πρόσφατων ερευνών .

Σχεδόν καθημερινά παρουσιάζονται στον τύπο, στην τηλεόραση και στο διαδίκτυο φωτογραφίες ή υλικό σε βίντεο με περιστατικά ηλεκτρονικού εκφοβισμού (Cyber bullying). Σύμφωνα με τα στατιστικά στοιχεία της Safe Line το 2014 παρατηρήθηκε αύξηση στις καταγγελίες για εγκλήματα σχετικά με την ασφαλή πλοήγηση του παιδιού στον κυβερνοχώρο και πιο συγκεκριμένα τη σεξουαλική κακοποίηση μέσω του διαδικτύου και το Cyber bullying. Από τις καταγγελίες που δέχθηκε η Safe Line το 2015, οι 830 αφορούσαν μόνο το Facebook και τις παράνομες δραστηριότητες μέσα από τα κοινωνικά δίκτυα.

Η ηλεκτρονική καταδίωξη (Cyber stalking) από την άλλη πλευρά εκδηλώνεται ως φαινόμενο με μεγαλύτερη συχνότητα στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια αν και ο ορισμός έχει έρθει σχετικά πρόσφατα. Ακόμα δεν υπάρχει ακριβής ορισμός για αυτόν τον τρόπο καταδίωξης, απλά για την καλύτερη

κατανόηση της, την αναφέρουμε ως ηλεκτρονική καταδίωξη δηλαδή την παρακολούθηση ενός ανθρώπου μέσα από το διαδίκτυο ή άλλων μέσων που συνδέονται με το διαδίκτυο. Στην Ελλάδα δεν γνωρίζουμε τον ακριβή αριθμό των θυμάτων ηλεκτρονικής καταδίωξης και αυτό το στοιχείο αποτελεί τον λόγο που είναι άξιο φαινόμενο για έρευνα και μελέτη.

Στην παρούσα ερευνητική εργασία διερευνήσαμε το φαινόμενο της ηλεκτρονικής καταδίωξης (Cyber stalking) μέσα από τις απαντήσεις ερωτηματολογίου που κοινοποιήθηκε μέσω διαδικτύου σε άτομα διαφόρων ηλικιών. Συγκεκριμένα επιχειρήσαμε να ανακαλύψουμε πόσοι έχουν πέσει θύμα αυτού του είδους της καταδίωξης, με ποιο μέσο και τρόπο καταδιώκονταν και πως το αντιμετώπισαν στη συνέχεια.

Αρχικά η πτυχιακή εργασία στα κεφάλαια 1 και 2 περιλαμβάνει την βιβλιογραφική επισκόπηση των ορισμών του ηλεκτρονικού εκφοβισμού και της ηλεκτρονικής καταδίωξης μέσα από έρευνες τόσο στο διεθνή όσο και στον Ελλαδικό χώρο. Στη συνέχεια αναφέρονται οι μορφές, τα πρόσωπα που εμπλέκονται, οι αιτίες και οι τρόποι αντιμετώπισης των φαινομένων αυτών.

Στο κεφάλαιο 3 που ακολουθεί αναγράφεται η μέθοδος της ποσοτικής έρευνας που χρησιμοποιήθηκε για την έρευνα. Ειδικότερα παρουσιάζεται το εργαλείο της έρευνας, το δείγμα και η τεχνική ανάλυσης των δεδομένων για να δούμε αν ικανοποιείται ο σκοπός της έρευνας.

Κλείνοντας στα δύο τελευταία κεφάλαια υπάρχει η ανάλυση των αποτελεσμάτων της έρευνας καθώς και η ερμηνεία αυτών. Επιπλέον αναγράφονται και τα συμπεράσματα που προέκυψαν από τα αποτελέσματα καθώς

και οι προτάσεις μας για περαιτέρω διερεύνηση αυτών των φαινομένων από άλλες έρευνες με στόχο την καλύτερη αντιμετώπιση του φαινομένου τόσο από την οργανωμένη πολιτεία όσο και από τους απλούς πολίτες με στόχο να περιοριστούν τα θύματα στο μέλλον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Γενική Θεώρηση Φαινομένου Ηλεκτρονικού Εκφοβισμού (Cyber bullying)

I.I. Ο ορισμός του ηλεκτρονικού εκφοβισμού

Η επικοινωνία που έχει αναπτυχθεί τα τελευταία χρόνια μέσω του διαδικτύου και των υπολοίπων ηλεκτρονικών μέσων έχει πολλά πλεονεκτήματα αλλά εγκυμονεί και πολλές δυσάρεστες εμπειρίες για τα παιδιά και τους εφήβους, που μπορούν να λάβουν ή να στείλουν μηνύματα με περιεχόμενο που μπορεί να βλάψει τους ίδιους ή τους άλλους.

Ο ηλεκτρονικός εκφοβισμός ή στη γλώσσα των νέων σήμερα Cyber bullying είναι το φαινόμενο όπου ένα παιδί ή ένας έφηβος δέχεται απειλές, παρενοχλείται, ταπεινώνεται ή γίνεται στόχος από κάποιο άλλο παιδί ή έφηβο συνήθως με επαναλαμβανόμενο τρόπο μέσω της χρήσης των νέων τεχνολογιών, του διαδικτύου ή των κινητών τηλεφώνων. Πιο συγκεκριμένα ο ηλεκτρονικός εκφοβισμός μπορεί να λάβει χώρα μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, δωματίων συνομιλίας, σελίδων κοινωνικής δικτύωσης, μέσω άλλων ιστοσελίδων σχετικών με ηλεκτρονικά παιχνίδια, ή υπηρεσιών άμεσης ανταλλαγής μηνυμάτων.

I.II. Μορφές του ηλεκτρονικού εκφοβισμού

Οι μορφές που μπορεί να πάρει ο ηλεκτρονικός εκφοβισμός είναι πολλές και ποικίλουν ανάλογα με τις καταστάσεις στις οποίες εμφανίζεται. Πιο συγκεκριμένα μπορεί να περιλαμβάνει:

- Αποστολή κειμένων, ηλεκτρονικών μηνυμάτων (e-mails) ,ή άμεσων

μηνυμάτων με βλαβερό και απειλητικό περιεχόμενο, ή αποστολή «αστείων» που γελοιοποιούν κάποιο παιδί. Τα μηνύματα αυτά μπορεί να σταλούν απευθείας σε ένα παιδί ή να σταλούν σε μία ομάδα ατόμων, προκειμένου να ενθαρρυνθούν και να πάρουν μέρος στον εκφοβισμό.

- Δημοσίευση ή αποστολή προσωπικών πληροφοριών ή ευαίσθητων πληροφοριών (όπως για παράδειγμα, σεξουαλικές προτιμήσεις ή κάποιο προσωπικό πρόβλημα) σε πολλαπλούς παραλήπτες και δημοσίευση δυσάρεστων φωτογραφιών ή μηνυμάτων για άλλους σε ιστολόγια (blogs), σε χώρους κοινωνικής δικτύωσης (π. χ Facebook), ή σε άλλες ιστοσελίδες.

- Δημιουργία ψεύτικου διαδικτυακού προφίλ σε κάποια σελίδα κοινωνικής δικτύωσης με στόχο τη γελοιοποίηση κάποιου παιδιού ή δημιουργία «σελίδας» ή «γκρουπ» π. χ στο Facebook, το οποίο στοχεύει στην κοροϊδία ή στον εξευτελισμό ενός ανηλίκου.

- Αποστολή κακοποιητικών και εξευτελιστικών μηνυμάτων, βίντεο μέσω κινητών τηλεφώνων ή μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, ή αποστολή απειλών για τη σωματική ακεραιότητα.

- Αποστολή ιών ή άλλων πειραματικών προγραμμάτων με σκοπό να βλάψουν τον υπολογιστή κάποιου παιδιού ή να το κατασκοπεύσουν.

- Δημιουργία κάποιου είδους «ψηφοφορίας» σε έναν χώρο, όπου τα παιδιά μπορούν να ψηφίσουν για το ποιο είναι το πιο άσχημο ή το πιο χοντρό παιδί του σχολείου, με σκοπό να εξευτελίσουν ή να ντροπιάσουν κάποιο παιδί.

- Απειλή συμπαικτών στα διαδικτυακά παιχνίδια, δηλαδή περιπτώσεις όπου κάποιος παίκτης απειλούν άλλους συμπαίκτης στα παιχνίδια αυτά. Μπορεί επίσης να κλειδώσουν παίκτης έξω από το παιχνίδι, να διαδώσουν ψεύτικες φήμες, ή να κλέψουν τους κωδικούς, προκειμένου να αποκτήσουν πρόσβαση στο λογαριασμό του παίκτη.

- Κλοπή ταυτότητας ή παραβίαση προσωπικού λογαριασμού και χρήση του ονόματος ξένου χρήστη με σκοπό τη διάδοση φημών και ψεμάτων για κάποιον τρίτο ή για οποιοδήποτε άλλο σκοπό.

- Επαναλαμβανόμενες νεκρές κλήσεις.

- Δημιουργία ιστοσελίδων που στοχοποιούν συγκεκριμένα άτομα καλώντας και άλλους να δημοσιεύσουν μηνύματα μίσους που μπορεί να περιλαμβάνουν παραδείγματα ρατσισμού, σεξισμού κ.τ.λ

- Δημοσίευση πραγματικών ή ψεύτικων φωτογραφιών σεξουαλικού περιεχομένου που απεικονίζουν ένα συγκεκριμένο άτομο και που αποστέλλονται σε πλήθος παραληπτών.

- Εγγραφή κάποιου παιδιού σε ιστοχώρο πορνογραφικού περιεχομένου χωρίς τη συγκατάθεσή του και αποστολή πορνογραφικού υλικού.

Είναι σημαντικό να γνωρίζει κανείς, ότι ο εκφοβισμός είτε γίνεται στα πλαίσια του σχολείου είτε γίνεται στο διαδίκτυο, είναι μια πράξη κατακριτέα και μια μη αποδεκτή συμπεριφορά από την κοινωνία μας. Όλοι θα πρέπει να γνωρίζουν πως αναπτύσσεται και να είναι έτοιμοι να αντιδράσουν σε περίπτωση

που τους συμβεί αλλά και η κοινωνία πρέπει να θωρακιστεί έτσι ώστε να απομονώνονται τέτοιες συμπεριφορές και να προστατεύονται έγκαιρα τα υποψήφια θύματα.

I.III. Σύγκριση του παραδοσιακού εκφοβισμού με τον διαδικτυακό εκφοβισμό

Καθώς μεγαλώνουν, οι νέοι αλληλεπιδρούν μεταξύ τους όλο και περισσότερο μέσω των κοινωνικών δικτύων, μακριά από την επίβλεψη ενηλίκων στον πραγματικό, αλλά και τον ψηφιακό κόσμο. Αυτό ισχύει ιδιαίτερα όταν οι έφηβοι είναι online και μπορούν να χρησιμοποιούν τις πιο πρόσφατες ιστοσελίδες ή άλλους τρόπους επικοινωνίας που οι ενήλικοι δεν μπορούν να γνωρίζουν. Ο ηλεκτρονικός εκφοβισμός διαφέρει από τον πρόσωπο με πρόσωπο εκφοβισμό (bullying) καθώς :

- I Οι νέοι μπορούν να κρύβονται πίσω από την ανωνυμία που το διαδίκτυο παρέχει.
- I Τα μηνύματα που δημοσιεύονται στο διαδίκτυο γίνονται διαθέσιμα σε ένα πολύ ευρύ κοινό σχεδόν αμέσως.
- I Οι νέοι άνθρωποι δεν αισθάνονται υπεύθυνοι για τις πράξεις τους όταν δημοσιεύουν μηνύματα σε απευθείας σύνδεση στο διαδίκτυο, όπως θα έκαναν και στην πραγματική ζωή. Δε φοβούνται μια ενδεχόμενη τιμωρία για τις πράξεις τους.

- I Οι νέοι συχνά διστάζουν να καταγγείλουν περιστατικά, καθώς φοβούνται ότι θα στερηθούν το κινητό τηλέφωνο, τον υπολογιστή τους ή / και την πρόσβαση στο internet από τους ενήλικες.

I.IV. Συνέπειες του φαινομένου

Αν και με τον ηλεκτρονικό εκφοβισμό το θύμα δεν έχει άμεση επαφή με τον θύτη και επομένως δεν έχουμε να αντιμετωπίσουμε τις σωματικές συνέπειες, στην συγκεκριμένη περίπτωση εγκυμονούν σοβαρές επιπτώσεις για την ψυχική υγεία του παιδιού ή του εφήβου. Τα αισθήματα που έχει το παιδί ή ο έφηβος τη στιγμή που δέχεται τον ηλεκτρονικό εκφοβισμό μπορεί να είναι φόβος, μοναξιά, άγχος και αίσθηση αδυναμίας, καθώς και συναισθήματα ντροπής, ενοχής, απόρριψης και στιγματισμού.

Έρευνες έχουν δείξει ότι τα παιδιά που έχουν πέσει θύμα εκφοβισμού μπορεί να παρουσιάσουν:

- κατάθλιψη,
- αυτοκαταστροφική ή αυτοκτονική συμπεριφορά,
- χαμηλή αυτοεκτίμηση,
- κακή επίδοση στο σχολείο,
- κοινωνική απομόνωση,
- αποχή από το σχολείο και τις παρέες των συνομηλίκων τους.

I.V. Τρόποι αντιμετώπισης του φαινομένου

I.V.I. Η αντιμετώπιση του ηλεκτρονικού εκφοβισμού από την πλευρά των παιδιών –εφήβων

Προκειμένου να αντιμετωπιστεί η έκταση αυτού του φαινομένου υπάρχουν πολλοί τρόποι για να παραμείνει ένα παιδί- έφηβος ασφαλή στο διαδίκτυο όπως:

- δεν πρέπει να δίνει ποτέ τους κωδικούς του σε κανέναν, ούτε στους καλύτερους φίλους του.
- δεν πρέπει να στέλνει μηνύματα όταν είναι θυμωμένος-η ,αφού είναι δύσκολο να πάρει κάποιος πίσω αυτά που έχει πει πάνω στο θυμό του .
- Όταν κάτι δεν φαίνεται σωστό σε έναν ιστοχώρο ή σε μία συνομιλία, τότε κατά πάσα πιθανότητα δεν είναι. Γι' αυτό, εάν αισθανθεί άσχημα, να βγει από αυτό τον ιστοχώρο ή να διακόψει αμέσως τη συνομιλία.
- Τέλος ας συνειδητοποιήσουμε όλοι μας ότι η διαδικτυακή επικοινωνία δεν είναι πάντα ιδιωτική, καθώς οι άλλοι μπορούν να αντιγράψουν να εκτυπώσουν και να μοιραστούν με άλλους τα λεγόμενά μας ή τις φωτογραφίες μας.

Αν κάποιος στείλει σε κάποιον εκφοβιστικά μηνύματα θα πρέπει να:

- Μην απαντήσει στα εκφοβιστικά μηνύματα και να μπλοκάρει την πρόσβαση του αποστολέα.
- Να αποθηκεύει τα μηνύματα ή τις συνομιλίες. Αυτό θα είναι χρήσιμο εάν χρειαστεί να γίνει καταγγελία.

- Δεν πρέπει να προωθούνται μηνύματα ή εικόνες και φωτογραφίες που θα μπορούσαν να πληγώσουν τα συναισθήματα κάποιου. Πρέπει να γίνει κατανοητό ότι, εάν κάποιος στείλει ένα μήνυμα και το προωθήσουμε ή γελάσουμε με αυτό, στην ουσία γινόμαστε και εμείς μέρος του εκφοβισμού.

- Τέλος είναι σημαντικό να αναφερθεί το πρόβλημά από το παιδί- έφηβο στους γονείς του ή σε άλλους ενήλικους που εμπιστεύεται.

I.V.II. Η αντιμετώπιση του ηλεκτρονικού εκφοβισμού από την πλευρά των γονιών

Είναι σημαντικό να γνωρίζει κανείς ότι οι γονείς παίζουν σημαντικό ρόλο στη διαπαιδαγώγηση του παιδιού και πολύ περισσότερο στην συμπεριφορά που επιδεικνύει στην κοινωνία. Πρέπει να είναι δίπλα στο παιδί τους και να αντιμετωπίσουν μαζί το όποιο πρόβλημα εμφανιστεί από την ενασχόληση του με το διαδίκτυο. Θα πρέπει να:

- Μην ξεχνούν ότι είναι εξαιρετικής σημασίας να έχουν πάντα ανοιχτό το κανάλι επικοινωνίας με τα παιδιά τους, προκειμένου τα παιδιά να νιώθουν την ασφάλεια και την εμπιστοσύνη να συζητήσουν μαζί τους οποιοδήποτε θέμα τα απασχολεί ή τα φοβίζει.

- Να θυμούνται ότι, όταν τα παιδιά είναι στον υπολογιστή που έχουν στο σπίτι τους, αυτό δεν σημαίνει ότι είναι ασφαλή και προστατευμένα.

- Και οι ίδιοι να γίνουν μέρος της διαδικτυακής ζωής των παιδιών τους και

να είναι και οι ίδιοι εξοικειωμένοι με το διαδίκτυο. Αυτό θα βοηθήσει και τα ίδια τα παιδιά να μοιραστούν μαζί τους τις διαδικτυακές τους εμπειρίες. Το διαδίκτυο είναι ένα εργαλείο που ήρθε και θα παραμείνει στη ζωή μας και η δαιμονοποίησή του σίγουρα δεν ωφελεί.

- Να μάθουν τους διαδικτυακούς φίλους των παιδιών τους όπως γνωρίζουν τους φίλους τους στην πραγματική ζωή.

- Να μαθαίνουν στα παιδιά τους να προστατεύουν τα προσωπικά τους δεδομένα.

Οι γονείς θα πρέπει να είναι σε επιφυλακή ώστε να αντιληφθούν τις ενδείξεις από το γεγονός ότι το παιδί τους έχει γίνει στόχος ηλεκτρονικού εκφοβισμού, για παράδειγμα, η συναισθηματική αναστάτωση, η αποφυγή φίλων, δραστηριοτήτων, η πτώση των επιδόσεων στο σχολείο, το άγχος, ο φόβος.

Είναι σημαντικό οι γονείς να μην υποτιμήσουν τα συναισθήματα του παιδιού σκεπτόμενοι ότι το πρόβλημα δεν λαμβάνει χώρα στο φυσικό περιβάλλον, καθώς το διαδίκτυο αποτελεί πια μέρος της πραγματικότητας ειδικά των νέων παιδιών και οτιδήποτε συμβαίνει εκεί μπορεί να έχει άμεσες επιπτώσεις στη συναισθηματική και ψυχική τους υγεία.

Τις περισσότερες φορές τα παιδιά αποφεύγουν να αναφέρουν τα δυσάρεστα που συναντούν στο διαδίκτυο ή στο κινητό τους, ενώ υποστηρίζεται ότι πολλά παιδιά δεν αποκαλύπτουν σε κάποιο γονέα ή εκπαιδευτικό ότι γίνονται θύματα ηλεκτρονικού εκφοβισμού. Είναι λοιπόν, βασικό να τους εξηγήσουν οι γονείς ότι αν τους συμβεί κάτι δυσάρεστο δεν φταίνε τα ίδια και γι' αυτό θα πρέπει να το

αναφέρουν άμεσα σε εκείνους.

Εάν κάποιο παιδί είναι θύμα του ηλεκτρονικού εκφοβισμού, θα ήταν καλό να ερευνήσουν οι γονείς εάν ο δράστης βρίσκεται στο κοντινό περιβάλλον(π. χ συμμαθητής φίλος, γνωστός). Συχνά ο θύτης είναι συμμαθητής ή φίλος που για κάποιο λόγο θέλει να παρενοχλήσει, να γελοιοποιήσει, ή να εκφοβίσει το παιδί, ή που απλά το κάνει «για πλάκα» μην έχοντας συναίσθηση των πιθανών συνεπειών. Σε μια τέτοια περίπτωση θα ήταν καλό οι γονείς να μιλήσουν άμεσα με τους γονείς του θύτη καθώς και με τη διεύθυνση του σχολείου.

Τέλος οι γονείς πρέπει να τονίσουν στα παιδιά τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους και το πως να σέβονται τα δικαιώματα των άλλων. Πρέπει να τους διδάξουν ότι η ανωνυμία στο διαδίκτυο δεν συνεπάγεται και ανεύθυνη συμπεριφορά. Όλοι μας αφήνουμε ηλεκτρονικά ίχνη στο διαδίκτυο, συνεπώς πρέπει να συμπεριφερόμαστε ευγενικά, με κανόνες και με ηθική, όπως και στον πραγματικό κόσμο. Η οικογένεια θα πρέπει να βοηθήσει το παιδί να ενσωματωθεί σε ένα περιβάλλον χωρίς βία και εκφοβισμό αλλά με αποδοχή στην διαφορετικότητα του άλλου ανθρώπου.

I.V.III. Η αντιμετώπιση του ηλεκτρονικού εκφοβισμού από την πλευρά του εκπαιδευτικού

Εκτός από τους γονείς και οι εκπαιδευτικοί παίζουν σημαντικό ρόλο στη διαπαιδαγώγηση του παιδιού και πρέπει να συμβάλουν και αυτοί στην πρόληψη του διαδικτυακού εκφοβισμού από την πλευρά του σχολείου.

Έρευνες έχουν δείξει ότι υπάρχει μεγάλη συχνότητα φαινομένων εκφοβισμού στο χώρο του σχολείου. Είναι σημαντικό λοιπόν ο εκπαιδευτικός να αναγνωρίσει την έκταση του προβλήματος στο σχολείο του και να συλλέξει ανώνυμα στοιχεία από τους μαθητές του.

Επιπλέον πρέπει να μεταδώσει στους μαθητές ότι όλες οι μορφές εκφοβισμού είναι απαράδεκτες και υπόκεινται σε πειθαρχικά μέσα. Πρέπει να ξεκαθαρίσει τους κανόνες χρήσης Η/Υ, διαδικτύου και κινητών και να τοποθετήσει πόστερ σε στρατηγικά σημεία.

Επιπλέον μπορεί ο εκπαιδευτικός να δώσει την ευκαιρία σε μεγαλύτερους μαθητές να διδάξουν και να συμβουλευσουν τους νεότερους (peer education). Τέλος μπορούν να έχουν μία σταθερή συνεργασία με ειδικούς επαγγελματίες για σωστή ενημέρωση και καθοδήγηση.

I.V. Τα αίτια της εμφάνισης του ηλεκτρονικού εκφοβισμού

Τις περισσότερες φορές οι νέοι οδηγούνται στον διαδικτυακό εκφοβισμό επειδή βιώνουν έντονα συναισθήματα όπως για παράδειγμα ο θυμός, η απόγνωση και η εκδίκηση. Αυτό μπορεί να προέρχεται είτε από τις προβληματικές σχέσεις που υπάρχουν στο οικογενειακό περιβάλλον τους, είτε και εξαιτίας μιας ευρύτερης κοινωνικής δυσλειτουργίας που μπορεί να παρουσιάζει το άτομο. Η ψυχαγωγία και η ικανοποίηση αναγκών που σχετίζονται με την επιβολή εξουσίας και ελεγχου μπορούν να αποτελέσουν σε μερικές περιπτώσεις μια μορφή εμφάνισης του διαδικτυακού εκφοβισμού. Πιο σπάνια αιτία του φαινομένου

μπορεί να αποτελέσει και η αποστολή μηνυμάτων σε λάθος παραλήπτες.

I.VII. Ενέργειες περιορισμού και καταπολέμησης του διαδικτυακού εκφοβισμού από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το ισχύον νομικό καθεστώς στην Ευρωπαϊκή Ένωση

Η Ευρωπαϊκή νομοθεσία περί προστασίας των προσωπικών δεδομένων εφαρμόζεται σήμερα και στα θέματα διαδικτυακού εκφοβισμού, παρενόχλησης στο διαδίκτυο και κλοπής ταυτότητας. Συγκεκριμένα, σε ότι αφορά τις οδηγίες του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου για την προστασία των προσωπικών δεδομένων αξίζει να αναφερθούν οι παρακάτω:

1.ΟΔΗΓΙΑ 95/46/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών. Η οδηγία αυτή θεσπίζει ένα κανονιστικό πλαίσιο που αποσκοπεί στη δημιουργία ενός ανεξάρτητου εθνικού οργανισμού για κάθε κράτος επιφορτισμένου με την προστασία των προσωπικών δεδομένων.

2.ΟΔΗΓΙΑ 2002/58/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και την προστασία της ιδιωτικής ζωής στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών. Η οδηγία αυτή, μετατρέπει τις αρχές που θεσπίστηκαν στην οδηγία 95/46/ΕΚ σε συγκεκριμένους κανόνες για τον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών.

Το Συμβούλιο της Ευρώπης ξεκίνησε την πρωτοβουλία «Οι Νέοι Καταπολεμούν τη Γλώσσα Μίσους στο Διαδίκτυο» με στόχο την καταπολέμηση του ρατσισμού και των διακρίσεων στον κυβερνοχώρο. Το πρόγραμμα, μέσω ενός εκπαιδευτικού σεμιναρίου και μιας διαδικτυακής εκστρατείας, προωθεί την ενεργότερη δράση και παρέμβαση για την καταπολέμηση της ρητορικής μίσους και του κυβερνο-εκφοβισμού. Επιπλέον, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει ενθαρρύνει εταιρείες κοινωνικής δικτύωσης που δραστηριοποιούνται στην Ευρώπη να προχωρήσουν σε διαδικασίες αυτορύθμισης με στόχο την εξασφάλιση ασφαλούς πλοήγησης στο διαδίκτυο για τους νέους.

Μέχρι σήμερα, αρκετά μεγάλα κοινωνικά δίκτυα που δραστηριοποιούνται στην Ευρώπη έχουν υπογράψει τη συμφωνία αυτή για ένα ασφαλέστερο διαδίκτυο, αποδεικνύοντας τη δέσμευσή τους για την επίτευξη του στόχου αυτού. Τέτοια δίκτυα είναι τα: Arto, Bebo, Dailymotion, Facebook, Giovani.it, Google, YouTube, Hyves, Microsoft Europe, Myspace, Nasza-klaza.pl, Netlog, One.lt, Skyrock, StudiVZ, Yahoo ! Europe και Zap.lu.

I.VIII. Η δραστηριοποίηση σε διεθνές επίπεδο για την καταπολέμηση του διαδικτυακού εκφοβισμού

Η Σύμβαση για το έγκλημα στον κυβερνοχώρο (Convention on cybercrime), γνωστή και ως Σύμβαση της Βουδαπέστης, είναι η πρώτη διεθνής συνθήκη με την οποία επιδιώκεται η αντιμετώπιση του ηλεκτρονικού εγκλήματος μέσω της:

- I εναρμόνισης των εθνικών νομοθεσιών
- I βελτίωσης των τεχνικών ερευνών και
- I δημιουργίας ενός αποτελεσματικού καθεστώτος διεθνούς συνεργασίας.

Η σύμβαση για το έγκλημα στον κυβερνοχώρο τέθηκε σε ισχύ την 1η Ιουλίου 2004. Μέχρι σήμερα 46 κράτη έχουν επικυρώσει τη Σύμβαση, ενώ άλλα 8 κράτη, ανάμεσα σ' αυτά και η Ελλάδα, έχουν μόνο υπογράψει τη σύμβαση, χωρίς να την έχουν επικυρώσει. Το 3ο Προαιρετικό Πρωτόκολλο της Σύμβασης για τα δικαιώματα του παιδιού (Optional protocol to the Convention on the Rights of the Child) αποτελεί παράρτημα της Σύμβασης για τα δικαιώματα του παιδιού και προσδιορίζει τη διαδικασία υποβολής καταγγελιών στην αρμόδια επιτροπή του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών για παραβίαση της σύμβασης των δικαιωμάτων του παιδιού, στις περιπτώσεις που οι εθνικές διαδικασίες δεν ακολουθούνται ή έχουν αποβεί ατελέσφορες. Μέχρι σήμερα έχει υπογραφεί από 17 κράτη-μέλη της ΕΕ, αλλά έχει κυρωθεί μόνο από 6.

Εν κατακλείδι, δεν υπάρχει ενιαία νομική ρυθμιστική πράξη του διαδικτυακού εκφοβισμού για όλα τα κράτη παγκοσμίως ή τουλάχιστον για τα κράτη που έχουν υπογράψει τη Σύμβαση για το έγκλημα στον κυβερνοχώρο του Συμβουλίου της Ευρώπης. Βασική αιτία της έλλειψης αυτής μοιάζει να είναι η εμφάνιση νέων απειλών στον κυβερνοχώρο, οι οποίες απαιτούν την εισαγωγή πρόσθετων νομικών ρυθμίσεων προκειμένου να καλυφθούν νομικά κενά στον ορισμό του διαδικτυακού εκφοβισμού (cyber bullying). Συνεπώς η προσέγγιση των κρατικών νομοθεσιών εξαρτάται από την ενοποίηση των ορισμών του

εκφοβισμού στον κυβερνοχώρο.

I.IX. Η Ελληνική Νομοθεσία για τον ηλεκτρονικό εκφοβισμό

Στην ελληνική νομοθεσία δεν υπάρχει ακόμη ορισμός «cyber bullying» ο οποίος να ποινικοποιείται. Ωστόσο, ο τρόπος με τον οποίο εκδηλώνεται, για παράδειγμα ο χλευασμός σε συνδυασμό με την παραβίαση προσωπικών δεδομένων ή την παραποίηση προσωπικών δεδομένων, σαφώς και αποτελεί αδίκημα διωκόμενο ποινικά. Οι τρόποι εκδήλωσης του διαδικτυακού εκφοβισμού συχνά διαφέρουν, τις περισσότερες όμως φορές βρίσκουν έρεισμα στην ελληνική νομοθεσία.

Αξίζει ωστόσο να επισημανθεί ότι μόλις τον Απρίλιο του 2015 ψηφίστηκε από την ελληνική Βουλή το νομοσχέδιο με το οποίο θεσπίζεται μία ειδική διάταξη για την ποινικοποίηση του εκφοβισμού (bullying). Η νέα αυτή διάταξη στοχεύει στην κάλυψη ενός νομικού κενού μιας προϋπάρχουσας διάταξης, η οποία αφορούσε μόνο σε θύματα εκφοβισμού κάτω των 17 ετών, ενώ παράλληλα αναφερόταν γενικώς στην πρόκληση κακώσεων της υγείας, χωρίς πρόβλεψη για την ψυχική υγεία.

Τέλος, με τη νέα διάταξη για τον εκφοβισμό η πράξη μεταξύ ανηλίκων παραμένει ατιμώρητη, εκτός εάν υπάρχει διαφορά ηλικίας άνω των τριών ετών. Όπως επισημαίνεται στην αιτιολογική έκθεση του νόμου οι συμπεριφορές αυτές μεταξύ ανηλίκων της ίδιας ηλικίας θα πρέπει να αντιμετωπίζονται με μέτρα διαπαιδαγώγησης και όχι μέσω της εμπλοκής με τον ποινικό νόμο.

Συγκεκριμένα το άρθρο 312 του Ποινικού Κώδικα αντικαθίσταται ως εξής:

Πρόκληση βλάβης με συνεχή σκληρή συμπεριφορά :

1. Αν δεν συντρέχει περίπτωση βαρύτερης αξιόποινης πράξης, τιμωρείται με φυλάκιση, όποιος με συνεχή σκληρή συμπεριφορά προξενεί σε τρίτον σωματική κάκωση ή άλλη βλάβη της σωματικής ή ψυχικής υγείας. Αν η πράξη τελείται μεταξύ ανηλίκων δεν τιμωρείται εκτός αν η μεταξύ τους διαφορά ηλικίας είναι μεγαλύτερη από τρία (3) έτη, οπότε επιβάλλονται μόνο αναμορφωτικά ή θεραπευτικά μέτρα.

2. Αν το θύμα δεν συμπλήρωσε ακόμη το δέκατο όγδοο (18ο) έτος της ηλικίας του ή δεν μπορεί να υπερασπιστεί τον εαυτό του και ο δράστης το έχει στην επιμέλεια ή στην προστασία του ή ανήκει στο σπίτι του δράστη ή έχει μαζί του σχέση εργασίας ή υπηρεσίας ή το έχει αφήσει στην εξουσία του ο υπόχρεος για την επιμέλειά του ή του το έχουν εμπιστευθεί για ανατροφή, διδασκαλία, επίβλεψη ή φύλαξη έστω προσωρινή, αν δεν συντρέχει περίπτωση βαρύτερης αξιόποινης πράξης, επιβάλλεται φυλάκιση τουλάχιστον έξι (6) μηνών. Με την ίδια ποινή τιμωρείται όποιος με συστηματική παραμέληση των υποχρεώσεών του προς τα προαναφερόμενα πρόσωπα γίνεται υπαίτιος να πάθουν σωματική κάκωση ή βλάβη της σωματικής ή ψυχικής τους υγείας.

I.X. Στατιστικά στοιχεία στην Ελλάδα

Η Safe Line, η μόνη Ελληνική Ανοικτή Γραμμή για το παράνομο περιεχόμενο στο διαδίκτυο, έκλεισε φέτος 12 χρόνια από τη λειτουργία της και

όπως κάθε χρόνο, ενημέρωσε το κοινό για τα στατιστικά στοιχεία των καταγγελιών που δέχθηκε.

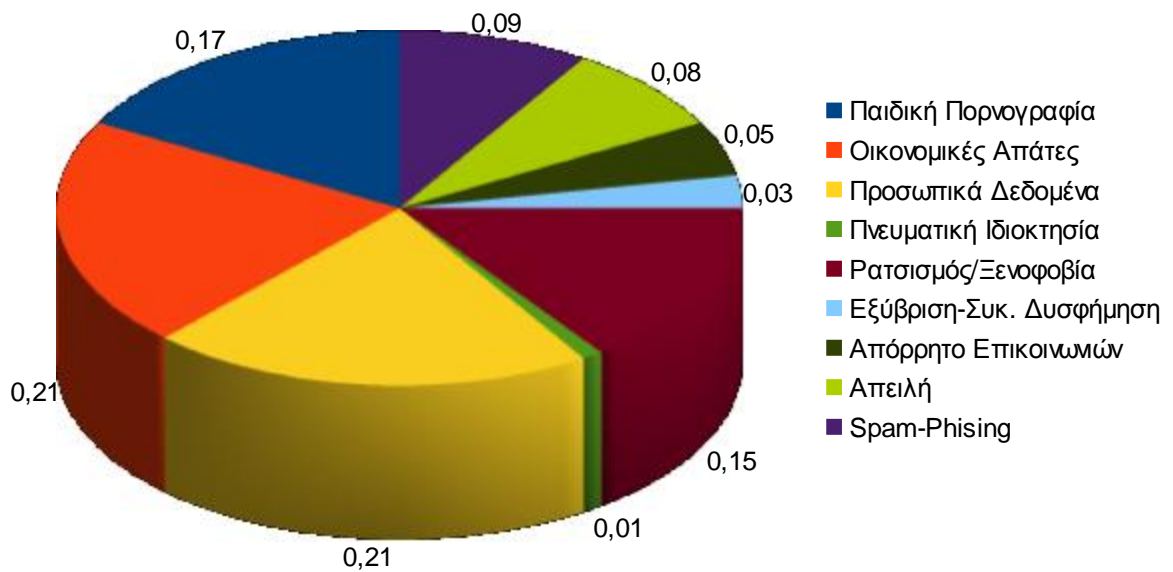
Πρώτες σε αριθμό ήταν οι καταγγελίες που αφορούσαν την παιδική πορνογραφία, τον ρατσισμό, τις οικονομικές απάτες και την παραβίαση προσωπικών δεδομένων στο Διαδίκτυο.

Το 2015 ο συνολικός αριθμός των καταγγελιών που δέχθηκε η Safe Line παρέμεινε υψηλός, φτάνοντας περίπου τις 4000 καταγγελίες. Το 2014 υπήρξε αναμφίβολα μια χρονιά με σημαντικές νομοθετικές αλλαγές σε θέματα που αφορούν την ασφάλεια στο Διαδίκτυο και όχι μόνο. Νέα νομοθετήματα προβλέπουν πλέον αυστηρότερες ποινές για εγκλήματα που έχουν να κάνουν με την παιδική σεξουαλική εκμετάλλευση/κακοποίηση και τη διακίνηση υλικού παιδικής πορνογραφίας στο Διαδίκτυο, ποινικοποιούνται τα ρατσιστικά εγκλήματα, ενώ το 2015 ποινικοποιείται για πρώτη φορά ο εκφοβισμός (bullying). Από τα στατιστικά στοιχεία της Safe Line παρατηρείται ότι οι καταγγελίες για ρατσιστικά εγκλήματα τριπλασιάστηκαν από το 2014 (152 από 46). Αξιοσημείωτη αύξηση παρατηρήθηκε και στις καταγγελίες για εγκλήματα σχετικά με την ασφαλή πλοήγηση του παιδιού στον κυβερνοχώρο, συγκεκριμένα τη σεξουαλική κακοποίηση μέσω Διαδικτύου και το Cyber bullying. Οι καταγγελίες που δέχθηκε η Safe Line με θέμα την παιδική πορνογραφία ξεπέρασαν και φέτος τις 160. Η δράση της Safe Line στον τομέα της ασφάλειας του παιδιού στον κυβερνοχώρο υλοποιείται μέσα από τη συνεργασία της με τον INHOPE (Διεθνή Σύνδεσμο Ανοικτών Γραμμών Διαδικτύου), όπου προωθεί καταγγελίες για ιστοσελίδες με υλικό παιδικής πορνογραφίας αλλά και με τις

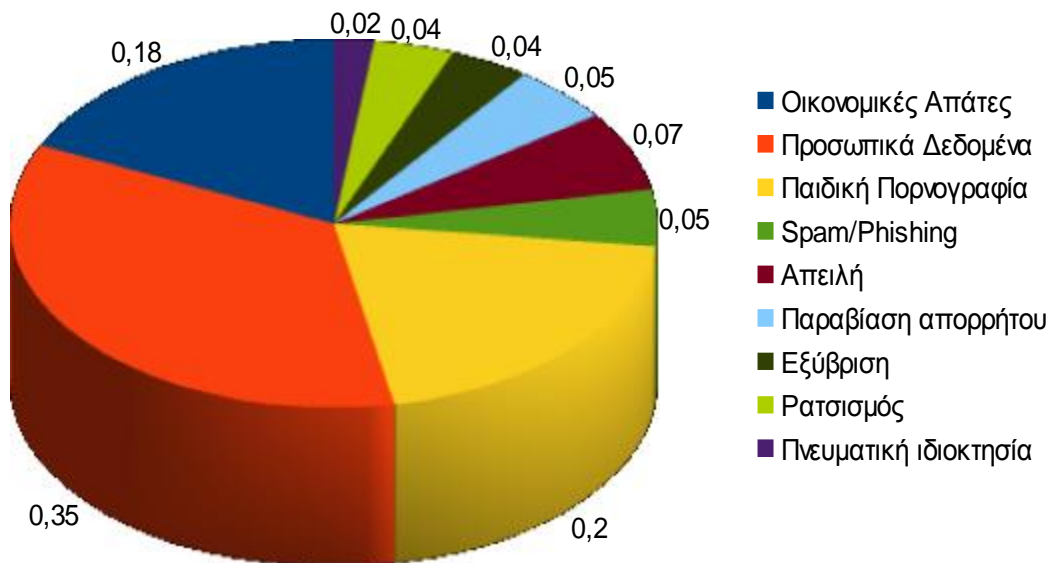
Ελληνικές Αρχές σε περιπτώσεις παιδικής σεξουαλικής κακοποίησης, προσέλκυσης ανηλίκων για γενετήσιους λόγους και άλλα σοβαρά εγκλήματα.

Στα παρακάτω Διαγράμματα απεικονίζονται τα στατιστικά στοιχεία που παρουσίασε η Safe Line για τα έτη 2015-2014 πιο αναλυτικά:

ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ Safe Line 2015

ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ Safe Line 2014

Συμπερασματικά, όπως φαίνεται και στο γράφημα πιο πάνω, το μεγαλύτερο ποσοστό των παράνομων καταγγελιών για το 2015 αφορούσε εγκλήματα σχετικά με την παιδική πορνογραφία, τον ρατσισμό και την ξеноφοβία, τις οικονομικές απάτες που έλαβαν χώρα στο Διαδίκτυο και την παραβίαση προσωπικών δεδομένων, κυρίως μέσα από κοινωνικά δίκτυα, όπως το Facebook.

Υψηλό παρέμεινε και φέτος το ποσοστό των καταγγελιών που αφορούν παράνομες δραστηριότητες μέσα από τα κοινωνικά δίκτυα. Από τις καταγγελίες που δέχθηκε η Safe Line το 2015, οι 830 αφορούσαν μόνο το Facebook. Η Safe Line σε συνεργασία με τη διαχειριστική ομάδα του Facebook και έχοντας ως στόχο την αποτελεσματική αντιμετώπιση φαινομένων όπως παραβίαση προσωπικών δεδομένων, cyber bullying, απειλές, οικονομικές απάτες μέσω του

Διαδικτύου και παρενόχληση, δίνει λύσεις στους χρήστες κάθε ηλικίας, είτε προωθώντας στο Facebook τις ίδιες τις καταγγελίες που δέχεται, είτε παρέχοντας στους καταγγέλλοντες οδηγίες ασφαλούς πλοήγησης στην ιστοσελίδα. Δίνοντάς τους τις απαραίτητες οδηγίες, ούτως ώστε να αντιμετωπίσουν τα προβλήματα που συναντούν κατά την περιήγησή τους στο Διαδίκτυο, η ομάδα της Safe Line δίνει στους χρήστες όλων των ηλικιών τα απαραίτητα εφόδια για να επιτύχουν την καλύτερη δυνατή ενημέρωση ως προς τους κινδύνους που όλοι θα θέλαμε να αποφεύγουμε στο Διαδικτυακό κόσμο.

I.XI. Στατιστικά στοιχεία από τη διεθνή ερευνητική βιβλιογραφία

Σε μια μελέτη που έλαβε χώρα στη Μεγάλη Βρετανία από τους Smith, Mahdavi, Carvalho & Tippett (2006), το 22% των μαθητών που συμμετείχαν, ηλικίας 11 έως 16 ετών, ανέφεραν ότι είχαν εκφοβιστεί μέσω του Διαδικτύου τουλάχιστον μια φορά τους δύο τελευταίους μήνες που προηγήθηκαν της έρευνας. Οι πιο συχνές μέθοδοι μέσω των οποίων είχε λάβει χώρα ο εκφοβισμός ήταν τα τηλεφωνήματα, τα γραπτά μηνύματα και τα e-mail. Τα ποσοστά των κοριτσιών που είχαν πέσει θύματα εκφοβισμού ήταν σημαντικά υψηλότερα από των αγοριών. Περίπου το ένα τρίτο των θυμάτων δεν είχε πει σε κανένα για τον διαδικτυακό εκφοβισμό που είχε υποστεί και πολλοί ήταν αυτοί που δεν γνώριζαν την ταυτότητα του δράστη.

Στις Η.Π.Α. οι Ybarra & Mitchell (2004) σε μελέτη τους σε εφήβους 10 έως 17 ετών, που έκαναν χρήση του Διαδικτύου, βρήκαν πως οι θύτες έφταναν το 12%, τα θύματα το 4%, ενώ οι θύτες –θύματα το 3%.

Μια πιο ολοκληρωμένη εικόνα για τον διαδικτυακό εκφοβισμό σε ευρωπαϊκό επίπεδο μας δίνει η μελέτη που πραγματοποιήθηκε από την ερευνητική ομάδα της οργάνωσης Eu Kids On Line το 2011. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα αυτής της έρευνας 1 στους 5 ή 6 εφήβους στην Ευρώπη πέφτει θύμα Cyber-Bullying. Πιο συγκεκριμένα 1 στους 10 στη Γερμανία, Ιρλανδία, Πορτογαλία, 1 στους 3 ή 4 στην Ισλανδία, Νορβηγία, Μεγάλη Βρετανία, Σουηδία και 1 στους 2 στην Πολωνία. Επιπλέον, στην Ευρώπη το 6% των χρηστών του Διαδικτύου ηλικίας 9-16 ετών ανέφεραν ότι είχαν δεχτεί εκφοβισμό και το 3% παραδέχτηκε ότι είχε εκφοβίσει άλλους μέσω του Διαδικτύου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Γενική Θεώρηση Φαινομένου Ηλεκτρονικής Καταδίωξης

II.I. Ο ορισμός της Ηλεκτρονικής Καταδίωξης (cyber stalking)

Μετά την αυξανόμενη χρήση της τεχνολογίας τόσο από τους νέους όσο και από μεγαλύτερης ηλικίας ανθρώπους έχει έρθει και στην Ελλάδα σχετικά πρόσφατα ένας νέος όρος μέσα από τη χρήση του διαδικτύου, η Ηλεκτρονική Καταδίωξη (cyber stalking).

Καταδίωξη μπορεί να οριστεί η επαναλαμβανόμενη, ανεπιθύμητη πρόκληση της προσοχής που αναγκάζει τους ανθρώπους να φοβούνται τόσο για τη δική τους ασφάλεια όσο και για των πιο κοντινών τους προσώπων (Baum,Catalano ,Rand, & Rose, 2009, σ.1). Στη Βρετανική κουλτούρα, ο όρος “παρενόχληση” χρησιμοποιείται εναλλακτικά με την “καταδίωξη” και θεωρείται η πράξη ενός ατόμου που προσπαθεί να κερδίσει την προσοχή του άλλου μέσα από μία ποικιλία απειλητικών μηνυμάτων με τα οποία τα θύματα είναι φοβισμένα και ανησυχούν για την ασφάλειά τους (Wykes, 2007, p.158).

Cyber stalking συμβαίνει όταν ένα άτομο παρενοχλείται μέσω της τεχνολογίας και τη χρήση των τοπικών δικτύων που συνδέονται με το Διαδίκτυο (Reyns, Henson, &Fisher, 2011 p.1153). Stambaugh, Beaupre,Baker, Cassaday και Williams ορίζουν το cyber stalking ως ηλεκτρονικό έγκλημα, που οι δράστες με τη χρήση του διαδικτύου ή άλλου είδους επικοινωνίας και υψηλής τεχνολογίας συσκευές καταδιώκουν ένα άτομο σε απευθείας σύνδεση για να επωφεληθούν

από συστηματικές αδυναμίες, ή να εκμεταλλευτούν την ευπάθεια κάποιου ατόμου.

Εξ' ορισμού, κάθε έγκλημα στον κυβερνοχώρο, μπορεί να διαπραχθεί μόνο μέσω της κατάχρησης των ηλεκτρονικών συσκευών, ειδικά εκείνων που έχουν την ικανότητα των υπηρεσιών διαδικτύου. Οποιαδήποτε από τις ακόλουθες κατηγορίες μπορεί να αποτελέσει τη διάπραξη cyber stalking: επίμονη ανεπιθύμητη επαφή, επαναλαμβανόμενη ανεπιθύμητη παρενόχληση, συνεχείς και ανεπιθύμητες σεξουαλικές προτάσεις, σιωπηρές απειλές ή πράξεις βίας (Reyns et al., 2011).

Συνολικά προβλέπεται ότι σχεδόν ένας στους πέντε ανθρώπους θα γίνει θύμα της καταδίωξης σε κάποια στιγμή της ζωής του, και οι γυναίκες έχουν σχεδόν δύομισή φορές περισσότερες πιθανότητες από τους άνδρες να είναι θύματα. Logan και Walker (2009) όρισαν σαν καταδίωξη, όταν κάποιος ακολουθείται, απειλείται ή παρενοχλείται κατά τη διάρκεια μιας στενής σχέσης ή μετά τη λήξη της σχέσεως (p.265). Οι ίδιοι ερευνητές διαπίστωσαν ότι η συνεργατική καταδίωξη μπορεί να θεωρηθεί διαφορετική από τα άλλα είδη καταδίωξης, όπως η γνωριμία ή η αρχάρια καταδίωξη και οι συνέπειες είναι μεγαλύτερες για τα θύματα του συντρόφου καταδιώκτη λόγω της φυσικής κυριαρχίας και επιπλέον είναι επιβλαβείς για την πρώην σχέση (p.263).

II.II. Οι τρόποι καταδίωξης μέσω των τεχνολογιών

Υπάρχουν αρκετοί τρόποι με τους οποίους κάποιος μπορεί να καταδιώξει

κάποιον με τη χρήση του διαδικτύου. Μερικά παραδείγματα αναφέρονται παρακάτω:

- αποστολή απειλητικών ή ανεπιθύμητων μηνυμάτων ηλεκτρονικού ταχυδρομείου,

Instant Messenger (IM) ή μηνύματα κειμένου κινητού τηλεφώνου

- χρήση της προσωπικής διεύθυνσης ηλεκτρονικού ταχυδρομείου κάποιου προκειμένου να γίνει εγγραφή σε κάποιες σελίδες για να αγοράζουν αγαθά ή υπηρεσίες στο όνομά του

- κλοπή από ένα άτομο της online ταυτότητά του για να δημοσιευθούν ψευδείς πληροφορίες

- αποστολή παραπληροφόρησης σε chat rooms με στόχο την ταπείνωση κάποιου η να ενθαρρύνει άλλα μέλη ή ομάδες να παρενοχλούν ή να βλάψουν ένα άτομο

- σημείωση ενός ατόμου σε πορνογραφικές ιστοσελίδες

- προσπέλαση και παρακολούθηση του υπολογιστή ενός ανθρώπου όταν αυτός/τη είναι σε απευθείας σύνδεση

- πρόσβαση σε τραπεζικούς λογαριασμούς, ή σε προσωπικά δεδομένα διαθέσιμα στο διαδίκτυο

- ανάπτυξη ενός διαδικτυακού τόπου στο internet για ένα άτομο

- παρακολούθηση ενός ατόμου μέσω παράνομων υποκλοπών σήματος, αναγνώρισης κλήσης, φωτογραφικές μηχανές, παγκόσμια συστήματα εντοπισμού

θέσης ή άλλες συσκευές εντοπισμού.

II.III. Οι τρόποι λειτουργίας των παραβατών

Ένα μεγάλο μέρος των πληροφοριών που παρέχονται, επικεντρώνεται στη χρήση του διαδικτύου. Ο Spitzberg(2002) που περιγράφει διάφορους τύπους καταδίωξης. Ένας τύπος είναι η υπέρ- οικειότητα, όπου το θύμα δέχεται δώρα, γράμματα, επίμονες κλήσεις, μηνύματα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου καθώς και προσωπική επαφή.

Άλλος τύπος είναι η επιδίωξη της εγγύτητας, όπου ο δράστης ακολουθεί και διεξάγει επιτήρηση σε ένα θύμα. Οι τακτικές εισβολής περιγράφονται ως περιπτώσεις όπου ο δράστης ακολουθεί και διεξάγει επιτήρηση σε ένα θύμα, σπάει την κατοικία του θύματος και λαμβάνει προσωπική περιουσία. Ο παραβάτης μπορεί επίσης να λάβει ένα ρόλο εκφοβιστικό και παρενοχλώντας τα θύματά του αμαυρώνει τη φήμη τους με την αποστολή εκφοβιστικών επιστολών ή μηνυμάτων ηλεκτρονικού ταχυδρομείου. Εξαναγκασμός και περιορισμός μπορεί επίσης να χρησιμοποιηθεί για να περιορίσει τη συμπεριφορά των θυμάτων (πχ απαγωγές και φυλάκιση). Ο τελευταίος τύπος είναι η χρήση της επιθετικότητας (δηλαδή, τη δύναμη και την οργή προς ένα θύμα με αποτέλεσμα τον τραυματισμό ή το θάνατο).

Η τεχνολογία παρέχει στους καταδιώκτες (stalkers) ένα νέο και μοναδικό σύνολο εργαλείων για τη συλλογή πληροφοριών σχετικά με τα θύματά τους. Σύμφωνα με τους Van Wilsem (2011,p.124) και Wykes (2007,p.167) οι stalkers

μπορούν να επωφεληθούν από τις προσωπικές πληροφορίες που αποθηκεύονται σε τοποθεσίες του δικτύου, όπως σκληροί δίσκοι προσωπικών υπολογιστών, φορητοί υπολογιστές και έξυπνα τηλέφωνα για να μάθουν περισσότερα σχετικά με τα θύματά τους. Μερικοί από τους πιο εργατικούς cyber stalkers συλλέγουν επίσης τις προσωπικές πληροφορίες σχετικά με τα θύματά τους μέσω της χρήσης συσκευών που έχουν εγκαταστήσει στα θύματά τους και παρακολουθούν τις πληκτρολογήσεις και τους επιτρέπουν να συλλέγουν κωδικούς πρόσβασης, αριθμούς PIN, λογαριασμούς ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και άλλες προσωπικές πληροφορίες. Οι cyber stalkers μπορούν επίσης να χρησιμοποιούν spyware λογισμικό, το οποίο είναι διαθέσιμο δωρεάν μέσω του διαδικτύου ή για αγορά. Το spyware επιτρέπει σε ένα πρόσωπο ανώνυμα να παρακολουθεί τη δραστηριότητα στο διαδίκτυο και τις συνήθειες ενός στόχου (Cox & Speziale 2009?Southworth, Finn,Dawson,Fraser,&Tucker, 2007,p.848? Reyns, et al,2011.? Wykes, 2007). Οι stalkers είναι επίσης γνωστό ότι χρησιμοποιούν υπολογιστές πανεπιστημιούπολεων, κολεγίων και εσωτερικά δίκτυα για να διαπράξουν εγκλήματα στον κυβερνοχώρο τους(Peak, Barthe, &Garcia,2008,p.257).

II.IV. Οι στρατηγικές πρόληψης της cyber stalking

Το πρώτο βήμα για την πρόληψη είναι συχνά η εκπαίδευση. Ο Stambaugh, et al, (2000) σημείωσε ότι υπάρχει ανάγκη για αύξηση της ευαισθητοποίησης του κοινού για την κυβερνοκαταδίωξη. Κάνοντας το κοινό να έχει μεγαλύτερη επίγνωση του προβλήματος,αλλά και φορείς σε τοπικό και ομοσπονδιακό επίπεδο μπορεί να γίνει κάτι πιο εστιασμένο σε προληπτικά μέτρα και θα μπορούσε με τη

σειρά της να προκαλέσει εκστρατείες ευαισθητοποίησης.(Baum et al, 2009).

Οι ειδικοί συμφωνούν ότι ο καλύτερος τρόπος για να αποφευχθεί να γίνει κάποιος θύμα cyber stalking είναι να μορφωθεί για αυτά τα εγκλήματα και να αναζητήσει επαγγελματική βοήθεια από το προσωπικό επιβολής του νόμου και άλλων οργανισμών όταν έχει την υποψία ότι έχει συμβεί ένα έγκλημα στον κυβερνοχώρο (Cox& Speziale, 2009,p.16). Για το θύμα οι συνήγοροι, οι οργανώσεις στήριξης και εισαγγελίες είναι διαθέσιμα για να βοηθήσουν στην πρόληψη ή τη μείωση της cyber stalking(Cox & Speziale, 2009,p.16?Southworth et al,2007,p.851-852).

Η πρόληψη όμως δεν μπορεί να αφηθεί αποκλειστικά στα χέρια του προσωπικού επιβολής του νόμου και εκεί είναι συγκεκριμένα βήματα που τα μέλη της κοινότητας μπορούν να λάβουν για να μειώσουν τον κίνδυνο. Αν οι νεαροί απέχουν από απ' ευθείας συνομιλίες με τους ξένους μειώνουν τις πιθανότητες να πέσουν θύματα. Οι νεαροί θα πρέπει να είναι προσεκτικοί όταν αποφασίζουν να συμμετάσχουν σε online επικοινωνίες με άγνωστα πρόσωπα, ιδίως εάν είναι πρόθυμοι να αποκαλύψουν τα προσωπικά τους στοιχεία. Είναι εξαιρετικά σημαντικό οι νέοι να εκπαιδευτούν για τους κινδύνους της online επικοινωνίας και οι ενήλικες(πιθανότατα γονείς και δάσκαλοι) θα πρέπει να αναπτύξουν απλές οδηγίες για τους νέους πριν από την αρχική χρήση του διαδικτύου (Marcum et al,2010,p.426).

Νομοθετικές και εκτελεστικές στρατηγικές μπορούν επίσης να βοηθήσουν στην πρόληψη cyber stalking. Αναχαιτιστική προσέγγιση περιλαμβάνει η χρήση των αυξημένων ποινών που μάχεται για τα αυξανόμενα προβλήματα του παιδιού

και την εκμετάλλευσή του για εγκλήματα στον κυβερνοχώρο (Harrison,2006,p.373). Μίτσελ, Wolak και Finkelhor (2005) προτείνουν οι υπηρεσίες επιβολής του νόμου να ξεκινήσουν και να αναλάβουν την ευθύνη των ερευνών στο διαδίκτυο που αφορούν παιδιά, προκειμένου να αποφευχθούν τα εγκλήματα από τη εμφάνιση. Η προσέγγιση αυτή θα πρέπει να περιλαμβάνει μυστικές έρευνες που να αποτελούνται από έναν αξιωματικό που να μιμείται ένα πιθανό θύμα. Η συλλογή των στοιχείων αυτών θα μπορούσε να χρησιμεύσει ως λόγο για τη σύλληψη των δραστών έτσι ώστε να δημιουργήσουν ένα ρεκόρ για τον/την στο σύστημα ποινικής δικαιοσύνης. Αυτό το είδος των ποινικών κυρώσεων θα μπορούσε να αποτρέψει τα μελλοντικά εγκλήματα λόγω του φόβου της επιβολής του νόμου βλέποντας και την επιβολή παράνομων επικοινωνιών στο ίντερνετ(p.262). Ο Stambaugh et al.(2000,p.3) κάνει αναφορά στο να θεσπιστούν νόμοι που να συμβαδίζουν με την εξέλιξη της τεχνολογίας.

II.V. Τα χαρακτηριστικά του θύτη

Ο θύτης εντοπίζει το στόχο του μέσω του διαδικτύου και το παρακολουθεί μέσω αναρτήσεων, φωτογραφιών, προσωπικών στοιχείων κτλ. που έχει κοινοποιήσει το θύμα σε διάφορους ιστότοπους, Facebook, twitter,site γνωριμιών,forums κτλ. Ο θύτης είναι συνήθως ένα διαταραγμένο άτομο που στόχο έχει να παρακολουθεί εμμονικά και να ελέγχει τη ζωή και την καθημερινότητα του θύματος του. Χρησιμοποιεί emails, sexting, μηνύματα στο κινητό για να παρενοχλεί το θύμα του. Ο θύτης μπορεί να προέρχεται από

οποιοδήποτε κοινωνικό πλαίσιο, μπορεί να είναι πρώην σύντροφος ή σύζυγος, γείτονας, συμμαθητής, συνεργάτης ακόμα και κάποιος τελείως άγνωστος ο οποίος εντόπισε το θύμα του μέσω Ίντερνετ και συνέλεξε στοιχεία για αυτό, όπως διεύθυνση κατοικίας, τηλέφωνα, αγαπημένες δραστηριότητες, επάγγελμα, μέρη που συχνάζει κτλ. Πολλές φορές το κίνητρο του θύτη εκτός από τον έλεγχο που θέλει να ασκεί στο θύμα του, είναι η εκδίκηση, η τιμωρία του θύματος, ή το αίσθημα αδικίας το οποίο βιώνει ο θύτης.

II.VI. Τρόποι ατομικής προστασίας από την ηλεκτρονική καταδίωξη (Cyber stalking)

Υπάρχουν πολλοί τρόποι με τους οποίους κάποιο άτομο μπορεί να προστατευτεί για να μην πέσει θύμα ηλεκτρονικής καταδίωξης μερικοί θα αναφερθούν παρακάτω:

- δεν θα πρέπει να δημοσιεύουμε ή να κοινοποιούμε στοιχεία όπως η διεύθυνση κατοικίας μας, ο τόπος εργασίας, το τηλέφωνο κτλ.
- πρέπει να προστατεύουμε τους κωδικούς ασφαλείας μας
- δεν θα πρέπει να εισάγουμε στοιχεία μας ή πληροφορίες για εμάς σε sites, έρευνες ή forums για τα οποία δε είμαστε σίγουροι
- να μην ανεβάζουμε φωτογραφίες των παιδιών μας ή ακόμα και δικές μας με μαγιό, από διακοπές ή οτιδήποτε μπορεί να κινήσει το ενδιαφέρον ενός επιτήδειου ώστε να χρησιμοποιηθεί παράνομα στο διαδίκτυο

- πρέπει να αλλάζουμε ανά τακτά διαστήματα τους κωδικούς ασφαλείας μας
- αν υποψιαστούμε ότι έχουμε πέσει θύμα να ζητήσουμε από κάποιον ειδικό να ελέγξει τον υπολογιστή μας και να ζητήσουμε καθοδήγηση από την αστυνομία και την δίωξη ηλεκτρονικού εγκλήματος
- δεν θα πρέπει να εμπιστευόμαστε τους διαδικτυακούς φίλους μας
- πρέπει να προστατεύουμε την ιδιωτική μας ζωή και
- εάν δεχθούμε παρενόχληση να κινηθούμε νομικά και αν χρειαστεί να ζητήσουμε την στήριξη ψυχολόγου.

II.VII. Το νομοθετικό πλαίσιο σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο

Το πρώτο νομοθετικό πλαίσιο για την αντιμετώπιση της καταδίωξης(stalking) στην παραδοσιακή της μορφή θεσπίστηκε στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής(Anti-Stalking Legislation) και συγκεκριμένα στην πολιτεία της Καλιφόρνια το έτος 1990, ενώ το 1999 προβλέφθηκε και η τιμωρία της cyber stalking, ρύθμιση η οποία εντάχθηκε στον Ποινικό Κώδικα αυτής (Cal. Penal Code § 646.9).

Το παράδειγμα της Καλιφόρνια ακολούθησαν σταδιακώς και οι περισσότερες πολιτείες των ΗΠΑ. Ως εκ τούτου σήμερα, επί συνόλου 50 πολιτειών, μόνο σε 12 δεν έχει περιέλθει το cyber stalking υπό την προστασία του νόμου, ενώ οι λοιπές 38 πολιτείες, καθώς και η περιοχή Γκουάμ των ΗΠΑ, έχουν εισάγει πέραν της πρόβλεψης για την παραδοσιακή μορφή του αδικήματος,

ειδικώς για τη διαδικτυακή μορφή αυτού, σχετική νομοθετική ρύθμιση. Προς αυτήν την κατεύθυνση κινούνται και άλλες χώρες σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο, καθώς οι ανησυχητικές διαστάσεις που έχει πάρει το φαινόμενο της ηλεκτρονικής καταδίωξης (cyber stalking) έχει αναγνωρισθεί από τα κράτη και αποτυπωθεί σε νομοθετικής ισχύος κείμενα,άλλοτε με ένταξη του σχετικού αποτρεπτικού κανόνα εντός του Ποινικού Κώδικα και άλλοτε με εισαγωγή αυτού στις έννομες τάξεις μέσω ειδικής ποινικής νομοθεσίας.

Χαρακτηριστικά παραδείγματα αποτελούν το Ηνωμένο Βασίλειο,η Αυστραλία,η Αυστρία,η Γερμανία,η Ιταλία,ο Καναδάς,η Νέα Ζηλανδία,η Πολωνία,οι Φιλιππίνες,η Ινδία,το Πακιστάν,η Νότια Αφρική και η Ιαπωνία.

II.VIII. Η Ελληνική νομοθεσία για το ηλεκτρονικό έγκλημα

Στην ενότητα αυτή θα αναφερθούν άρθρα του ελληνικού Ποινικού Κώδικα,νόμοι, Προεδρικά Διατάγματα,Οδηγίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης,Διεθνείς Συμβάσεις και Αποφάσεις που αναφέρονται στην τιμωρία του ηλεκτρονικού εγκλήματος.

II.VIII.I. Άρθρα του Ποινικού Κώδικα

Άρθρο 337- Προσβολή της γενετήσιας αξιοπρέπειας

Άρθρο 348- Διευκόλυνση ακολασίας άλλων

Άρθρο 348Α- Πορνογραφία ανηλίκων

Άρθρο 348B- Προσέλκυση παιδιών για γενετήσιους λόγους

Άρθρο 370Α- Παραβίαση του απορρήτου των τηλεφωνημάτων και της προφορικής συνομιλίας

Άρθρο 370B- Παραβίαση στοιχείων ή προγραμμάτων υπολογιστών που θεωρούνται απόρρητα.

Άρθρο 370Γ- Παράνομη αντιγραφή ή χρήση προγραμμάτων υπολογιστών και παράνομη πρόσβαση σε δεδομένα υπολογιστών.

Άρθρο 386Α- Απάτη με υπολογιστή.

II. VIII. II. Νόμοι για το ηλεκτρονικό έγκλημα

Ν. 2472/1997- «Για την προστασία του ατόμου από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα» (ενσωματωμένες τροποποιήσεις).

Ν. 2867/2000- «Οργάνωση και Λειτουργία των Τηλεπικοινωνιών και άλλες διατάξεις».

Ν. 2819/2000- «Προσθήκη στο Ν. 2121/1993 περί νομικής προστασίας βάσεων δεδομένων»

Ν. 3115/2003- «Αρχή Διασφάλισης του απορρήτου των επικοινωνιών»

Ν. 3431/2006- «Περί ηλεκτρονικών επικοινωνιών και άλλες διατάξεις».

Ν. 3471/2006- «Προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και της

ιδιωτικής ζωής στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών και τροποποίηση του ν. 2472/1997».

Ν. 3917/2011- «Διατήρηση δεδομένων που παράγονται ή υποβάλλονται σε επεξεργασία σε συνάρτηση με την παροχή διαθέσιμων στο κοινό υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών ή δημόσιων δικτύων επικοινωνιών, χρήση συστημάτων επιτήρησης με τη λήψη ή καταγραφή ήχου ή εικόνας σε δημόσιους χώρους και συναφείς διατάξεις».

II.VIII.III. Προεδρικά Διατάγματα

Π.Δ. 131/2003- «Ηλεκτρονικό εμπόριο κλπ Υπηρεσίες της Κοινωνίας της Πληροφορίας»

Π.Δ. 150/2001- «Ηλεκτρονικές Υπογραφές»

Π.Δ. 47/2005- «Διαδικασίες καθώς και τεχνικές και οργανωτικές εγγυήσεις για την άρση του απορρήτου των επικοινωνιών και τη διασφάλισή του».

II.VIII.IV. Οδηγίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Οδηγία **87/102/ΕΟΚ** του Συμβουλίου της 22ας Δεκεμβρίου 1986 για την προσέγγιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών που διέπουν την καταναλωτική πίστη.

Οδηγία **90/88/ΕΟΚ** του Συμβουλίου της 22ας Φεβρουαρίου 1990 για την τροποποίηση της οδηγίας

Οδηγία **90/387/ΕΟΚ** του Συμβουλίου της 28ης Ιουνίου 1990 για τη δημιουργία της εσωτερικής αγοράς στον τομέα των τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών μέσω της εφαρμογής της παροχής ανοικτού δικτύου (Open Network Provision -ONP).

Οδηγία **90/388/ΕΟΚ** της Επιτροπής της 28ης Ιουνίου 1990 σχετικά με τον ανταγωνισμό στις αγορές των τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών.

Οδηγία **91/250/ΕΟΚ** του Συμβουλίου της 14ης Μαΐου 1991 για τη νομική προστασία των προγραμμάτων ηλεκτρονικών υπολογιστών

Οδηγία **96/9/ΕΟΚ** του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Μαρτίου 1996, σχετικά με τη νομική προστασία των βάσεων δεδομένων.

Οδηγία **97/7/ΕΚ** του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 20ής Μαΐου 1997 για την προστασία των καταναλωτών κατά τις εξ αποστάσεως συμβάσεις.

Οδηγία **1999/93/ΕΚ** του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Δεκεμβρίου 1999, σχετικά με το κοινοτικό πλαίσιο για ηλεκτρονικές υπογραφές.

Οδηγία **2000/31/ΕΚ** του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 8ης Ιουνίου 2000 για ορισμένες νομικές πτυχές των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας, ιδίως του ηλεκτρονικού εμπορίου, στην εσωτερική αγορά

(«οδηγία για το ηλεκτρονικό εμπόριο»).

Οδηγία **2002/19/EK** του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 7ης Μαρτίου 2002, σχετικά με την πρόσβαση σε δίκτυα ηλεκτρονικών επικοινωνιών και συναφείς ευκολίες, καθώς και με τη διασύνδεσή τους (οδηγία για την πρόσβαση).

Οδηγία **2002/20/EK** του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 7ης Μαρτίου 2002, για την αδειοδότηση δικτύων και υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών (οδηγία για την αδειοδότηση).

Οδηγία **2002/21/EK** του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 7ης Μαρτίου 2002, σχετικά με κοινό κανονιστικό πλαίσιο για δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών (οδηγία πλαίσιο).

Οδηγία **2002/22/EK** του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 7ης Μαρτίου 2002, για την καθολική υπηρεσία και τα δικαιώματα των χρηστών όσον αφορά δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών (οδηγία καθολικής υπηρεσίας).

Οδηγία **2002/77/EK** της Επιτροπής, της 16ης Σεπτεμβρίου 2002, σχετικά με τον ανταγωνισμό στις αγορές δικτύων και υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών.

II.VIII.V. Διεθνείς Συμβάσεις

- Συνθήκη των Βρυξελλών (1968) περί προσδιορισμού της δικαιοδοσίας
- Σύμβαση για το Κυβερνοχώρο - Βουδαπέστη 23-11-2001
- Η Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου του ΟΗΕ της 10-12-1948
- Η Σύμβαση της Ρώμης «για την προάσπιση των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών» της 4-11-1950 (ΕΣΔΑ)

II.VIII.VI. Αποφάσεις για το ηλεκτρονικό έγκλημα

- Η Υπουργική Απόφαση με αριθμό. 88141/1995 - «Κώδικα Δεοντολογίας Άσκησης Τηλεπικοινωνιακών Δραστηριοτήτων».
- Η Απόφαση της Ε.Ε.Τ.Τ. με αριθμό. [268/73/2002](#) - «Κανονισμός Διαχείρισης και Εκχώρησης Ονομάτων Χώρου (Domain Names) με κατάληξη .gr»
- Η απόφαση της Ε.Ε.Τ.Τ. με αριθμό. [248/71/2002](#) - «Κανονισμό Παροχής Υπηρεσιών Πιστοποίησης Ηλεκτρονικής Υπογραφής»

II.IX. Εξιχνίαση ενός εγκλήματος στον κυβερνοχώρο

Η έρευνα για την εξιχνίαση των ηλεκτρονικών εγκλημάτων είναι μια αρκετά δύσκολη και ιδιαίτερα χρονοβόρος διαδικασία με σκοπό τον εντοπισμό των «ηλεκτρονικών ιχνών». Οι κακόβουλοι χρήστες έχουν στη διάθεσή τους και χρησιμοποιούν αρκετά μέτρα προστασίας τα οποία δυσχεραίνουν τη διαδικασία της εξιχνίασης και πολλές φορές την καθιστούν αδύνατη.

Σε όλες τις περιπτώσεις όπου διεξάγεται διαδικτυακή έρευνα γίνεται προσπάθεια να εντοπιστεί το «ηλεκτρονικό ίχνος» του δράστη. Το ηλεκτρονικό ίχνος κάθε χρήστη του διαδικτύου είναι μοναδικό και αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα στοιχεία για την αποδεικτική διαδικασία στο δικαστήριο. Η λεγομένη ηλεκτρονική απόδειξη (electronic evidence) δεν ταυτίζεται με τα παραδοσιακά αποδεικτικά μέσα. Τα τελευταία, έχουν κατά κανόνα υλική υπόσταση και μπορούν να εντοπιστούν σε συγκεκριμένο τόπο και χρόνο. Αντίθετα, τα ηλεκτρονικά αποδεικτικά μέσα είναι ψηφιακά και μπορεί να διατηρούνται για μεγάλα χρονικά διαστήματα.

Ειδικότερα, στα χαρακτηριστικά γνωρίσματα του εγκλήματος στον Κυβερνοχώρο συμπεριλαμβάνονται και τα ακόλουθα

□ Το έγκλημα στον Κυβερνοχώρο είναι τις περισσότερες φορές γρήγορο, διαπράττεται σε ελάχιστο χρόνο και συνήθως δεν γίνεται αντιληπτό ούτε από το ίδιο το θύμα.

□ Η διάπραξη του είναι εύκολη, για όσους κατέχουν τις ιδιαίτερες

ικανότητες που απαιτούνται, ενώ τα ηλεκτρονικά ίχνη που αφήνει είναι ψηφιακά.

□ Για την τέλεσή του απαιτούνται συνήθως ιδιαίτερα εξειδικευμένες γνώσεις.

□ Ο δράστης μπορεί να διαπράξει το ηλεκτρονικό έγκλημα χωρίς να μετακινηθεί, από το σπίτι ή το γραφείο του, μέσω του υπολογιστή του.

□ Δίνει τη δυνατότητα στους θύτες, όπως οι παιδόφιλοι, να επικοινωνούν γρήγορα ή και σε πραγματικό χρόνο, χωρίς μετακίνηση, εύκολα, ανέξοδα, να βρίσκονται πολλοί μαζί στις ίδιες ομάδες συζητήσεως (news groups) ή μέσα σε chat rooms που χρησιμοποιούνται για άλλους σκοπούς.

□ Τις περισσότερες φορές οι κυβερνοεγκληματίες επικοινωνούν χρησιμοποιώντας ψευδείς ταυτότητες, τις οποίες χρησιμοποιούν για να αποστείλουν ηλεκτρονικά μηνύματα

□ Το ηλεκτρονικό έγκλημα συνήθως διασχίζει τα εθνικά σύνορα και οι επιπτώσεις του επηρεάζουν ταυτόχρονα πολλούς τόπους.

□ Είναι πολύ δύσκολο να προσδιοριστεί ο τόπος τέλεσής του και επίσης είναι αρκετά δύσκολη η διερεύνηση και ο εντοπισμός του δράστη. Υπάρχει ενδεχόμενο ο δράστης να εντοπισθεί σε μια χώρα και τα αποδεικτικά στοιχεία να βρίσκονται σε μια άλλη, απομακρυσμένη χώρα ή και να βρίσκονται ταυτόχρονα σε πολλές διαφορετικές χώρες.

□ Είναι συνηθισμένη η συνεργασία δύο ή περισσότερων κρατών κατά την διερεύνηση ενός ηλεκτρονικού εγκλήματος. Περιπτώσεις εγκληματικής

συμπεριφοράς στα όρια ενός μόνον κράτους είναι λιγιστές.

Π.Χ. Στατιστικά στοιχεία από τη διεθνή ερευνητική βιβλιογραφία

Σύμφωνα με στοιχεία δύο εκ των μεγαλύτερων στις ΗΠΑ οργανισμών για την ασφάλεια στο διαδίκτυο, των Cyber Angels και του W.H.O.A. (“Working to Halt Online Abuse”), καταδεικνύεται, ήδη από το έτος 2000, πληθώρα καταγγελιών cyber stalking. Συγκεκριμένα, οι Cyber Angels το 2000 ελάμβαναν περίπου 500 καταγγελίες ημερησίως, εκ των οποίων οι 100, κατά μέσο όρο, ήταν βάσιμες, ενώ ο W.H.O.A. περίπου 100 εβδομαδιαίως. Σύμφωνα δε, με τα επίσημα στατιστικά στοιχεία του W.H.O.A., εκτιμάται ότι τα τελευταία έτη οι καταγγελλόμενες στον οργανισμό υποθέσεις cyber stalking κυμαίνονται στις 50-75 εβδομαδιαίως.

Σύμφωνα με την ad hoc έρευνα των *R. D' Ovidio* και *J. Doyle* το έτος 2003, το πρόγραμμα ανταλλαγής άμεσων μηνυμάτων (“IM”) καταλάμβανε ποσοστό της τάξης του 18% έναντι των λοιπών διαδικτυακών μορφών παρενόχλησης, πράγμα το οποίο το κατέτασσε στη δεύτερη –μετά το e-mail– προσφιλέστερη μέθοδο, που κινούνταν οι cyber stalkers για να προσεγγίσουν τα θύματά τους, ακολουθούσαν τα chat rooms με ποσοστό 8%, η αναζήτηση προσωπικών δεδομένων του θύματος μέσω διαδικτύου το 2% και η δημιουργία ψευδούς προφίλ με ποσοστό της τάξης του 1%. Οι αριθμοί αυτοί είναι ενδεικτικοί της έκτασης του φαινομένου και θα έχουν, αναμφίβολα, κατά τα επόμενα χρόνια, σημειώσει κατακόρυφη άνοδο.

Εντούτοις η διαφοροποίηση μεταξύ των δύο φύλων στις ΗΠΑ, όσον αφορά

στη διαδικτυακή τους θυματοποίηση, στο πλαίσιο του cyber stalking, είναι ανεπαίσθητη, καθώς σύμφωνα με τα στοιχεία της NISVS (National Intimate Partner and Sexual Violence Survey), το 12.3% των θυμάτων κάποιας μορφής cyber stalking (ακόμη και ήπιας μορφής πχ. μέσω e-mail) ήταν άνδρες, ενώ το 12.9% γυναίκες.

Ανησυχητικό, όμως, φαινόμενο συνιστούν τα πολύ χαμηλά όρια ηλικίας στα οποία έχουν εντοπισθεί κρούσματα stalking στην Κύπρο. Σε παρουσίαση, την 5η Μαρτίου 2014, των αποτελεσμάτων της έρευνας του FRA (Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ) για τη βία κατά των γυναικών, αναφέρθηκε ότι στην Κύπρο το 11% αυτών, έχει βιώσει παρενοχλητική παρακολούθηση ήδη από την ηλικία των 12 ετών. Στο σύνολο των κρατών-μελών της ΕΕ το ποσοστό αυτό αντιστοιχεί στο 18% του πληθυσμού (περίπου 9.000.000 γυναίκες). Σύμφωνα δε, με τα πορίσματα της ίδιας έρευνας, το 63% των δραστών του stalking είναι άνδρες, πρώην σύντροφοι επί ενηλίκων γυναικών, γνωστό ή άγνωστο στο θύμα πρόσωπο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

III.I. Σκοπός και ερευνητικά ερωτήματα

Ο σκοπός της παρούσης μελέτης είναι η περαιτέρω διερεύνηση στον Ελλαδικό χώρο του φαινομένου της ηλεκτρονικής καταδίωξης (Cyber stalking). Ουσιαστικά επιχειρήσαμε να ανακαλύψουμε το ποσοστό που έχει πέσει θύμα της ηλεκτρονικής καταδίωξης, σε ποια χρονική περίοδο συνέβη , πως οι θύτες απέκτησαν τις πληροφορίες για τα θύματα, με ποιο μέσο και με ποιο τρόπο είχαν πέσει θύματα, ποιο ήταν το επίπεδο ανησυχίας που προκλήθηκε ,τι σχέση είχαν με αυτό το άτομο πριν τις συμπεριφορές και τέλος σε ποιον εκμυστηρεύθηκαν τις συμπεριφορές ή ζήτησαν βοήθεια στην αντιμετώπισή τους.

III.II. Η προσέγγιση

Στην παρούσα εργασία επιχειρήσαμε να ερευνήσουμε το φαινόμενο της ηλεκτρονικής καταδίωξης (Cyber stalking) στην Ελλάδα.

Για το λόγο αυτό, η ποσοτική έρευνα χρησιμοποιήθηκε σε αυτή την εργασία για το ερευνητικό μέρος , αφού μέσω αυτής ανακαλύπτουμε τις αιτίες που οδηγούν στην αλλαγή των κοινωνικών φαινομένων με την αντικειμενική μέτρηση και την αριθμητική ανάλυση. Σε αυτού του είδους την έρευνα χρησιμοποιείται συνήθως η Deductive reasoning, καθώς ο ερευνητής στηρίζεται σε μια υπάρχουσα θεωρία , κάνει την υπόθεση και περιμένει μέσα από τα

αποτελέσματα την επαλήθευση της , η οποία γίνεται με την ποσοτική ανάλυση μέσω αριθμητικών στοιχείων.

Όπως είναι γενικά παραδεκτό , η κοινωνική ζωή υπόκειται σε κανόνες , επομένως ο στόχος της έρευνας είναι να θέσει τις ερευνητικές υποθέσεις και να καταλήξει σε γενικεύσεις και σε εμπειρικά θεμελιωμένες θεωρίες . Η διατύπωση της θεωρίας στην εμπειρική έρευνα γίνεται με την εφαρμογή του κριτηρίου της επιστημονικής λογικής, δηλαδή αποτυπώνουμε αυτό που βλέπουμε και όχι αυτό που θέλουμε να δούμε. Στηρίζεται σε αριθμητικά δεδομένα ή χαρακτηριστικά περιπτώσεων ή υποκειμένων που αποδεικνύουν τη σχέση μεταξύ της κοινωνικής πραγματικότητα και θεωρίας.

Όλα τα στοιχεία/δεδομένα (data) κατά τον de Vaus,(κεφάλαιο.4) είναι σημαντικό να είναι αντικειμενικά και χωρίς προκαταλήψεις. Από την άλλη πλευρά ο ερευνητής δεν μπορεί να διασφαλίσει την αντικειμενικότητά του, αφού ο ίδιος επιλέγει το θέμα που θα διερευνήσει και τις σχετικές ερωτήσεις που θα χρησιμοποιήσει στην ερευνά του . Επιπλέον όλα τα στοιχεία θα πρέπει να είναι αποδεκτά και να μπορούν να αποδειχθούν και από άλλους .

III.III. Το δείγμα της έρευνας

Το δείγμα που επιλέχθηκε για την πραγματοποίηση της έρευνας είναι 154 άτομα από τέσσερα ηλικιακά στρώματα, δηλαδή μικρότερος από 18 χρονών,19-34,35-50 και 51 και πάνω τα οποία ρωτήθηκαν για το αν έχουν βιώσει ή όχι την εμπειρία της ηλεκτρονικής καταδίωξης.

Στην παρούσα έρευνα, η επιλογή του συγκεκριμένου δείγματος έγινε τυχαία και με αντικειμενικά κριτήρια. Ειδικότερα από το δείγμα που επιλέχθηκε οι ερωτώμενοι δεν είχαν κάποιο περιορισμό στις ερωτήσεις αν δεν είχαν πέσει θύμα ηλεκτρονικής καταδίωξης αλλά μπορούσαν να συνεχίσουν την συμπλήρωση του ερωτηματολογίου και στην περίπτωση που είχαν απαντήσει το «όχι». Για το λόγο αυτό επιλέχθηκε ως μέθοδος δειγματοληψίας η τυχαία δειγματοληψία κατά την οποία όλες οι μονάδες του πληθυσμού έχουν την ίδια πιθανότητα να συμπεριληφθούν στο δείγμα.

Ο αριθμός του δείγματος που συμμετείχε στην έρευνα καθορίστηκε από τους ερευνητές ώστε να έχουν ένα μεγάλο ποσοστό πληροφοριών που θα τον βοηθούσε στην ανάλυση των αποτελεσμάτων.

III.IV. Η τεχνική της έρευνας

Ως μέθοδο συλλογής δεδομένων επιλέξαμε το ερωτηματολόγιο ένα έντυπο στο οποίο καταχωρούνται οι λαμβανόμενες πληροφορίες από τις ερευνώμενες δειγματοληπτικές μονάδες. Το ερωτηματολόγιο είναι ένα πολύτιμο εργαλείο στην έρευνα . Είναι ένα τυποποιημένο σχέδιο που εξασφαλίζει τη συλλογή και την καταγραφή εξειδικευμένων και συναφών στοιχείων με ένα θέμα πληροφόρησης με σχετικά μεγάλη ακρίβεια και πληρότητα. Επομένως οδηγεί με ασφάλεια στη συλλογή των πληροφοριών και στη συνέχεια στην καταγραφή τους με συστηματικό τρόπο (Luck D. And Rubin R., 1987).

Το ερωτηματολόγιο είναι το μέσο επικοινωνίας (interface) μεταξύ του

ερευνητή και των ερωτώμενων, είτε με άμεσο είτε με έμμεσο τρόπο, ανάλογα με τη μέθοδο που επιλέγει ο ερευνητής να συλλέξει τα δεδομένα.

Τονίζεται ότι καμία στατιστική έρευνα δεν μπορεί να είναι αποτελεσματικότερη από το ερωτηματολόγιο που χρησιμοποιήθηκε σ' αυτή (Sir Moser C. And Kalton G, 1977). Με τα παραπάνω επισημαίνεται το γεγονός ότι σε μία έρευνα ακόμη κι αν εφαρμοστεί το καλύτερο σχέδιο δειγματοληψίας ή η πλέον αξιόπιστη ανάλυση των στοιχείων τα συμπεράσματα που θα εξαγάγουμε δεν θα είναι αληθή , αν έχουμε για παράδειγμα μη συγκρίσιμες απαντήσεις, από ένα ακατάλληλο ερωτηματολόγιο, η από ασαφείς ερωτήσεις.

Το είδος των ερωτήσεων που χρησιμοποιήθηκαν για την έρευνα είχε τα χαρακτηριστικά των κλειστών και των ανοικτών ερωτήσεων. Η χρήση κλειστών ερωτήσεων σε ένα ερωτηματολόγιο εγκυμονεί τον κίνδυνο να κατευθύνει τον ερωτώμενο προς μία ερώτηση, να εκμαιεύσει τις απαντήσεις που θέλει ο ερευνητής ή επίσης ο ερωτώμενος να μην καλύπτεται επαρκώς από καμία τις απάντηση. Από την άλλη όμως πλευρά, τα προτερήματα της χρήσης των κλειστών ερωτήσεων επικεντρώνονται στην ευκολία της ανάλυσης και της επεξεργασίας των δεδομένων που έχουν συλλεγεί . Τα αποτελέσματα που προκύπτουν από την χρήση τέτοιου τύπου ερωτήσεων είναι έτοιμα και δεν απαιτούν περαιτέρω επεξεργασία ,δηλαδή να ομαδοποιηθούν και να κωδικογραφηθούν οι απαντήσεις , κάτι που απαιτείται στις ανοικτές ερωτήσεις αφού έχουμε τη δυνατότητα να μετατρέψουμε τις ομαδοποιήσεις των απαντήσεων μας, αν από την έρευνα παρατηρήσουμε ότι κάποια παράμετρος του θέματος έχει παραλειφθεί . Αξίζει να σημειωθεί όμως ότι με τη χρήση ανοικτού

τύπου ερωτήσεων εξασφαλίζεται η δυνατότητα συλλογής όχι μόνο περισσότερων πληροφοριών αλλά και ποιοτικά προσεγγίζουν περισσότερο στις απόψεις των συμμετεχόντων στην έρευνα. Επιπλέον το πρακτικό όφελος είναι ότι καταλαμβάνουν λιγότερο χώρο στη σύνταξη του ερωτηματολογίου .

Η διατύπωση των ερωτήσεων που θα χρησιμοποιηθούν στην έρευνα θα πρέπει να διακρίνονται από μερικές αρχές διατύπωσης όπως:

1. Απλότητα της γλώσσας. Ένα μεγάλο ποσοστό του πληθυσμού δεν έχει συνεχίσει την εκπαίδευση του πέρα από τη στοιχειώδη εκπαίδευση και μερικοί ίσως είναι τελείως αγράμματοι.

2. Σαφήνεια. Να αποφεύγουμε τις αμφιβολίες ως προς το τι εννοούμε. Γι' αυτό πρέπει τα ερωτήματα να είναι απλά διατυπωμένα.

3. Αποφυγή των ερωτήσεων που οδηγούν σε αποκρύψεις.

4. Αποφυγή διατύπωσης που προκαλεί ψυχολογικές αντιδράσεις. Δηλαδή οι ερωτήσεις πρέπει να είναι κατά τέτοιο τρόπο διατυπωμένες ώστε να μην προσβάλλετε ο ερωτώμενος.

5. Αποφυγή κατευθυνόμενων ερωτήσεων. Η κατευθυνόμενη ερώτηση σκοπό έχει να οδηγήσει τον ερωτηθέντα σε επιθυμητή απάντηση.

Οι γενικές απαιτήσεις που πρέπει να έχει ένα καλό ερωτηματολόγιο είναι οι εξής:

1. Να είναι σύντομο. Μεγάλα ερωτηματολόγια δημιουργούν αίσθημα αποθάρρυνσης των ερευνητών και του δείγματος που απαντά. Αυξάνουν το

κόστος της έρευνας και λόγω των αρνήσεων ελαττώνουν την ποιότητα.

2. Να είναι εύκολο στην απάντηση και να μπορεί εύκολα να ταχυδρομηθεί.

3. Να έχει σχεδιαστεί καλά.

4. Τα διάφορα ερωτήματα να έχουν μία λογική ακολουθία. Η συνέντευξη διεξάγεται περισσότερο ομαλά, αν κάθε ερώτηση οδηγεί φυσιολογικά στην επόμενη.

5. Να είναι δυνατή η επεξεργασία των στοιχείων.

6. Να έχει κατάλληλο σχηματικό μέγεθος.

Προκειμένου να απαντηθούν τα ερευνητικά ερωτήματα και να μην απομακρυνθεί ο ερωτώμενος από τους σκοπούς της έρευνας δημιουργήθηκαν συγκεκριμένες ερωτήσεις. Το ερωτηματολόγιο θα βρείτε ολόκληρο στο παράρτημα της παρούσας εργασίας αλλά παρακάτω αναφέρονται μερικές ερωτήσεις ενδεικτικά:

Ερωτήσεις ερωτηματολογίου

- I Έχεις υπάρξει θύμα ηλεκτρονικής καταδίωξης πρόσφατα ή στο παρελθόν;
- I Σε ποια χρονική περίοδο της ζωής σου συνέβη η ηλεκτρονική καταδίωξη;
- I Τι φύλο είναι ο άνθρωπος που σε καταδίωξε;
- I Πως απέκτησε τις πληροφορίες σου;

- I Μέσω ποιου από αυτά τα ηλεκτρονικά μέσα ήσασταν καταδιωκόμενος;
- I Σε ποιον είπατε για την εμπειρία σας για την ηλεκτρονική καταδίωξη;
- I Πιστεύετε ότι οι τωρινοί/υπάρχοντες νόμοι που αναφέρονται στην ηλεκτρονική καταδίωξη είναι επαρκείς για να εξασφαλίσουν την προστασία ενδεχόμενων θυμάτων;
- I Ποιο είναι το τωρινό σας επίπεδο ανησυχίας για την ιδιωτική σας ζωή όσον αφορά οποιαδήποτε από τις τωρινές ή προηγούμενες εμπειρίες ηλεκτρονικής καταδίωξης;
- I Ποια πιστεύετε ότι θα είναι η πιθανότητα να υπάρξετε θύμα ηλεκτρονικής καταδίωξης στο μέλλον;

Για τους σκοπούς της έρευνας έγινε προσπάθεια το δείγμα μας να είναι από διάφορες περιοχές της Ελλάδας με σκοπό να καλύψουμε μια μεγαλύτερη ποικιλία απαντήσεων από όσον περισσότερες περιοχές του ελλαδικού χώρου μπορούσαμε.

Το ερωτηματολόγιο στάλθηκε στους ερωτώμενους διαδικτυακά με τη χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης και κυρίως του Facebook. Η αποστολή του ερωτηματολογίου με αυτόν τον τρόπο βοήθησε να μειώσουμε τον χρόνο και τα έξοδα και να έχουμε τα αποτελέσματα την ίδια στιγμή που ο ερωτώμενος συμπληρώνει την ηλεκτρονική φόρμα. Παλιά είχε μεγάλη εφαρμογή, η συμπλήρωση του ερωτηματολογίου και η επιστροφή του με το ταχυδρομείο. Σήμερα η μέθοδος αυτή έχει περιοριστεί αρκετά, σε ορισμένες περιπτώσεις όμως ήταν ο μόνος τρόπος συλλογής των στοιχείων όταν ο πληθυσμός ήταν

διασκορπισμένος σε μεγάλες εκτάσεις και ο διαθέσιμος χρόνος και οι χρηματικοί πόροι περιορισμένοι.

Η δοκιμή του ερωτηματολογίου σε μικρό δείγμα δεν ήταν εφικτή λόγω χρόνου και έτσι έγινε κατευθείαν σχεδιασμός της έρευνας του ερωτηματολογίου για το δείγμα της έρευνας κατευθείαν. Για τη συμπλήρωση του οι ερωτώμενοι κλήθηκαν να απαντήσουν και σε βασικά δημογραφικά χαρακτηριστικά όπως είναι το φύλο, η ηλικία, το επίπεδο εκπαίδευσης, η απασχόληση και η οικογενειακή κατάσταση.

III.V. Επεξεργασία των δεδομένων

Αφού συγκεντρωθούν τα δεδομένα το επόμενο στάδιο είναι η επεξεργασία τους. Είναι λογικό να ισχυριστεί κανείς ότι η φάση της επεξεργασίας αρχίζει πολύ πριν από την συλλογή των δεδομένων και συνεχίζεται κατά την διάρκειά της. Είναι γνωστό στους ερευνητές ότι ήδη από το σχεδιασμό της έρευνας έχει αποφασισθεί ένα «πλάνο» επεξεργασίας με μεγαλύτερη ή λιγότερη λεπτομέρεια, ανάλογα με το τι γνωρίζουμε για το αντικείμενο της έρευνας, από το είδος της έρευνας που έχει επιλεγεί - διερευνητική, περιγραφική, πειραματική- και την οργάνωση της και επίσης είναι κοινά αποδεκτό ότι συλλέγοντας τα ερωτηματολόγια, ήδη συντελείται ταυτόχρονα και η πρώτη πράξη της επεξεργασίας, δηλαδή ο έλεγχος των ερωτηματολογίων. Επιπλέον η κωδικογράφηση συντελείται περισσότερο ή λιγότερο παράλληλα με τη συλλογή των στοιχείων με αποτέλεσμα την οικονομία του χρόνου. Στην περίπτωση που οι απαντήσεις είναι προκωδικογραφημένες 100% η κωδικογράφηση τελειώνει

σχεδόν ταυτόχρονα με τη συλλογή των στοιχείων.

Η φάση της επεξεργασίας αποτελείται από τα εξής διακεκριμένα στάδια:

- έλεγχος
- κωδικογράφηση
- μηχανογραφική επεξεργασία
- γραφικά και διαγράμματα

III.V.I. Έλεγχος

Είναι αυτονόητο ότι ο έλεγχος πρέπει να ασκείται καθ' όλη τη διάρκεια της έρευνας, και σε κάθε βήμα της : να γίνεται έλεγχος για τη σωστή διατύπωση των στόχων της έρευνας στο ερωτηματολόγιο, να γίνεται έλεγχος στη σωστή αποστολή των ερωτηματολογίων , να γίνεται έλεγχος στην επιλογή των ερωτηθέντων Βασικότερο μέλημα όμως θα πρέπει να είναι έλεγχος που σχετίζεται με την ορθή συμπλήρωση και την τήρηση των κανόνων δειγματοληψίας.

.

III.V.II. Κωδικογράφηση

Ο όρος κωδικογράφηση χρησιμοποιείται για τη μετατροπή των απαντήσεων σε αριθμούς ή σύμβολα, δηλαδή για την αλλαγή του ποιοτικού στοιχείου ,για παράδειγμα ολόκληρες φράσεις ή ονόματα, σε ποσοτικού ή ποιοτικοσυμβολικού . Αν η απάντηση έχει ήδη έναν αριθμό, η μετατροπή δεν είναι αναγκαία , κάτι που στις περισσότερες κοινωνικές έρευνες, κυρίως τις διερευνητικές, αφορά σε

ένα μικρό ποσοστό των απαντήσεων. Επίσης η διαδικασία της κωδικογράφησης θα μπορούσε ήδη να έχει προετοιμαστεί στο σχεδιασμό της έρευνας , με την κωδικοποίηση των προβλεπόμενων απαντήσεων .Δηλαδή σε κάθε ερώτηση προβλέπονται οι δυνατές κατηγορίες απαντήσεων και έτσι οι απαντήσεις είναι προκωδικογραφημένες και οι ερωτήσεις χαρακτηρίζονται, ενώ αντίθετα στις ερωτήσεις δεν ακολουθείται η ίδια διαδικασία και δεν είναι προκωδικογραφημένες .Στη συνέχεια οι απαντήσεις ομαδοποιούνται κατά κατηγορίες, οι ομάδες απαντήσεων χαρακτηρίζονται με κωδικούς και κωδικογραφούνται .

III.V.III. Εισαγωγή των στοιχείων στον Ηλεκτρονικό Υπολογιστή (H/Y)

Αφού ολοκληρωθεί ο προβλεπόμενος έλεγχος και η κωδικογράφηση, τα δεδομένα των ερωτηματολογίων είναι έτοιμα για το επόμενο βήμα την εισαγωγή τους στον Η/Υ .

III.V.IV. Γραφική αναπαράσταση αποτελεσμάτων μέσω διαγραμμάτων

Με τη γραφική απεικόνιση των στοιχείων πετυχαίνετε η παρουσίαση γενικών συμπερασμάτων από πίνακες που μπορεί να είναι από ευανάγνωστοι έως πολύ πολύπλοκοι. Συνήθως χρησιμοποιούμε το γραμμικό διάγραμμα, τις στήλες και τις πίτες. Το πρώτο χρησιμοποιείται συνήθως για μη ομαδοποιημένα στοιχεία, οι στήλες για δεδομένα που είναι ομαδοποιημένα σε αρκετές κατηγορίες, ενώ οι τελευταίες για δεδομένα ομαδοποιημένα σε πολύ λίγες κατηγορίες .

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

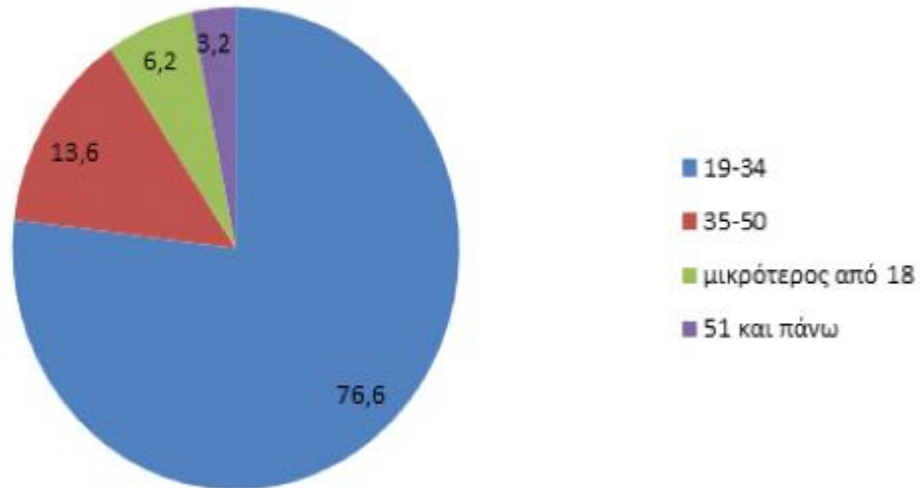
Αποτελέσματα Έρευνας

Όπως αναφέρθηκε και στο προηγούμενο κεφάλαιο ως μέθοδο για τη συλλογή αποτελεσμάτων από την έρευνα χρησιμοποιήθηκε το ερωτηματολόγιο, το οποίο κοινοποιήθηκε διαδικτυακά στο δείγμα κυρίως μέσω του Facebook. Το δείγμα αποτελείται από 154 άτομα, από τα οποία το 62,3% δηλαδή 96 ήταν γυναίκες και το 36,4% δηλαδή 56 ήταν άνδρες.

Στην αρχή του ερωτηματολογίου έγινε συλλογή δημογραφικών χαρακτηριστικών των ερωτώμενων όπως είναι η ηλικία, η τρέχων κατάσταση σχέσης τους, η πόλη που κατοικούν, η επαγγελματική ή ακαδημαϊκή τους κατάσταση και τη βαθμίδα εκπαίδευσης εφόσον σπουδάζουν.

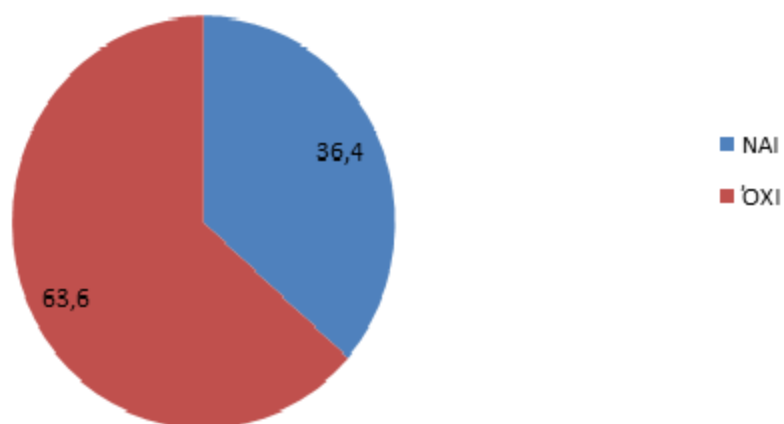
Το μεγαλύτερο ποσοστό όσον αφορά την ηλικία του δείγματος εμφανίστηκε μεταξύ 19-34 με 76,6%, στη συνέχεια ήταν 35-50 με ποσοστό 13,6%, μικρότερος από 18 με 6,2% και τέλος 51 και πάνω με 3,2%. Η τρέχων κατάσταση της σχέσης, η πόλη που κατοικούσαν ή η επαγγελματική κατάσταση που αναφέρθηκαν από το δείγμα δεν έδειξε να παίζει κάποιο ρόλο στην ύπαρξη ενός ενδεχόμενου θύματος ηλεκτρονικής καταδίωξης για το λόγο αυτό κρίναμε απαραίτητο να μην αναφερθούν.

ΗΛΙΚΙΑ

Μετά της δημογραφικές ερωτήσεις ακολούθησε μια σειρά ερωτήσεων που σχετίζεται με τα εξής: αν έχει υπάρξει ποτέ θύμα της ηλεκτρονικής καταδίωξης (cyber stalking) πρόσφατα ή στο παρελθόν. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι το 63,6% δηλαδή 98 άτομα απάντησαν “όχι” ότι δεν έχουν πέσει θύμα, ενώ το 36,4% δηλαδή 56 απάντησαν “ναι” ότι έχουν υπάρξει θύματα της ηλεκτρονικής καταδίωξης. Από τα 56 άτομα που απάντησαν “ναι” οι 14 ήταν άνδρες, ενώ οι 42 ήταν γυναίκες. Αυτά τα στοιχεία δεν μας ξάφνιασαν καθόλου διότι και σε αντίστοιχες έρευνες που έχουν γίνει στο εξωτερικό έχει δείξει ότι οι γυναίκες πέφτουν συχνότερα θύματα ηλεκτρονικής καταδίωξης από τους άνδρες. Με άλλα λόγια οι γυναίκες φαίνεται να είναι πιο ευάλωτες σε ζητήματα καταδίωξης.

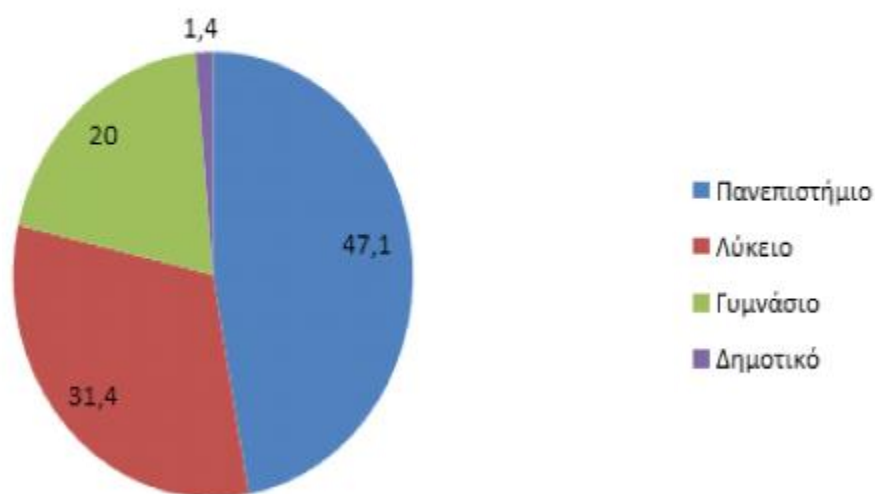
Εάν έχει υπάρξει θύμα ηλεκτρονικής καταδίωξης

ΔΙΑΧΩΡΙΣΜΟΣ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ ΠΟΥ ΑΠΑΝΤΗΣΕ ΝΑΙ			
	ΓΥΝΑΙΚΕΣ	ΑΝΔΡΕΣ	
ΣΥΝΟΛΟ	42	14	56

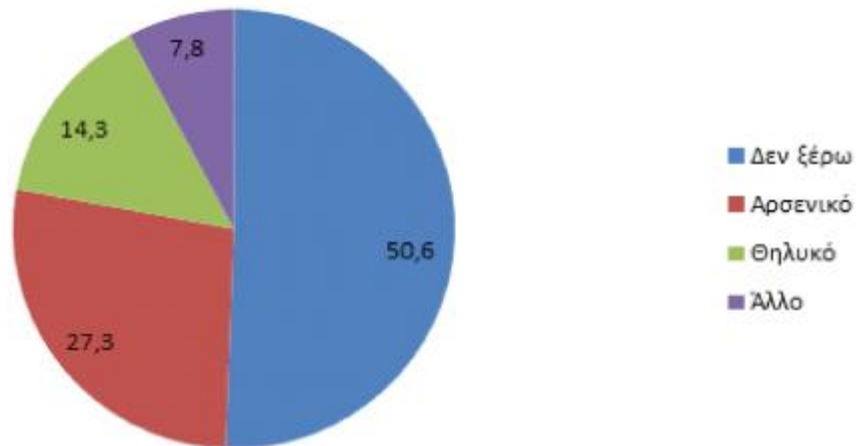
Στη συνέχεια ζητήθηκε από τους ερωτώμενους να αναφέρουν σε ποια συγκεκριμένη περίοδο της ζωής τους είχαν πέσει θύμα της ηλεκτρονικής καταδίωξης. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι τα περισσότερα άτομα είχαν πέσει θύματα ηλεκτρονικής καταδίωξης στη διάρκεια των σπουδών τους στο Πανεπιστήμιο με ποσοστό 47,1%, ενώ δεύτερο ήταν το Λύκειο με ποσοστό 31,4%, τρίτο το Γυμνάσιο με ποσοστό 20% και τελευταίο το Δημοτικό με 1,4%.

ΧΡΟΝΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΠΕΣΕΙ ΘΥΜΑΤΑ

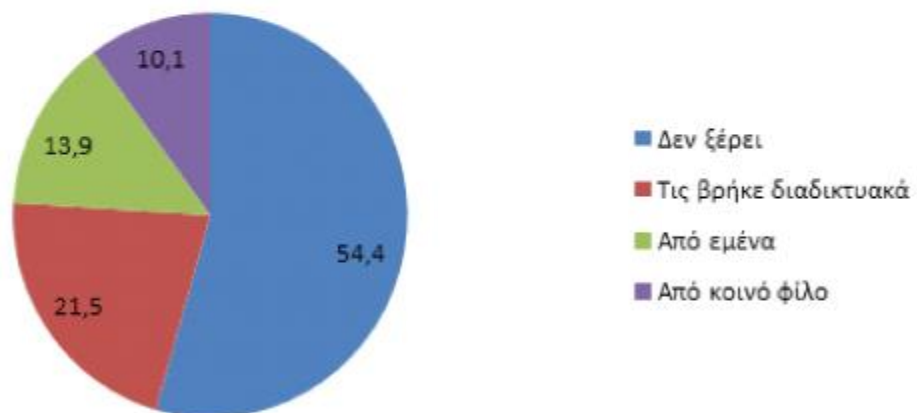
Στην επόμενη ερώτηση ρωτήθηκαν τι φύλο πιστεύουν ότι ήταν ο άνθρωπος που τους καταδίωξε. Από τα άτομα που είχαν πέσει θύματα το 50,6% απάντησε ότι δεν ξέρει τι φύλο ήταν το άτομο που τον καταδίωκε. Δεύτερο ερχόταν το αρσενικό με 27,3% από το οποίο ποσοστό το μεγαλύτερο μέρος των απαντήσεων ήταν από γυναίκες. Τρίτη ερχόταν η απάντηση θηλυκό με 14,3%, από το οποίο το μεγαλύτερο μέρος των απαντήσεων ήταν από άνδρες. Τελευταία ήρθε η απάντηση “Άλλο” με 7,8%. Τα αποτελέσματα αυτά μας έδειξαν ότι όπως και σε έρευνες του εξωτερικού έτσι και στην Ελλάδα οι γυναίκες θύματα τις περισσότερες φορές καταδιώκονται από άνδρες και ότι οι δε άνδρες συνήθως καταδιώκονται και αυτοί από το αντίθετο φύλο.

ΤΟ ΦΥΛΟ ΤΟΥ ΘΥΤΗ

Μετά το φύλο του θύτη το δείγμα κλήθηκε να απαντήσει από που πιστεύει ότι απέκτησε τις πληροφορίες τους ο θύτης. Το 54,4% απάντησε ότι δεν ξέρει που μπορεί να τις βρήκε, το 21,5% ότι τις βρήκε διαδικτυακά, το 13,9% απάντησε ότι τις βρήκε απο τους ίδιους και το 10,1% από κάποιο κοινό φίλο.

ΑΠΟΚΤΗΣΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ ΤΟΥ ΘΥΜΑΤΟΣ ΑΠΟ ΤΟΝ ΘΥΤΗ

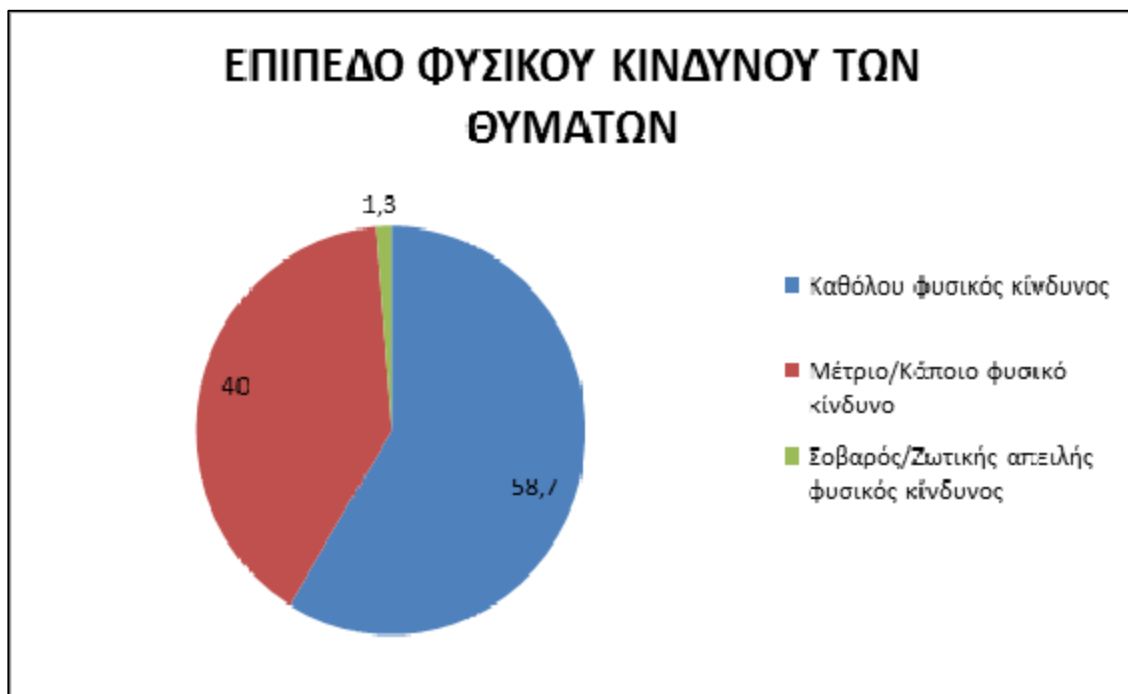
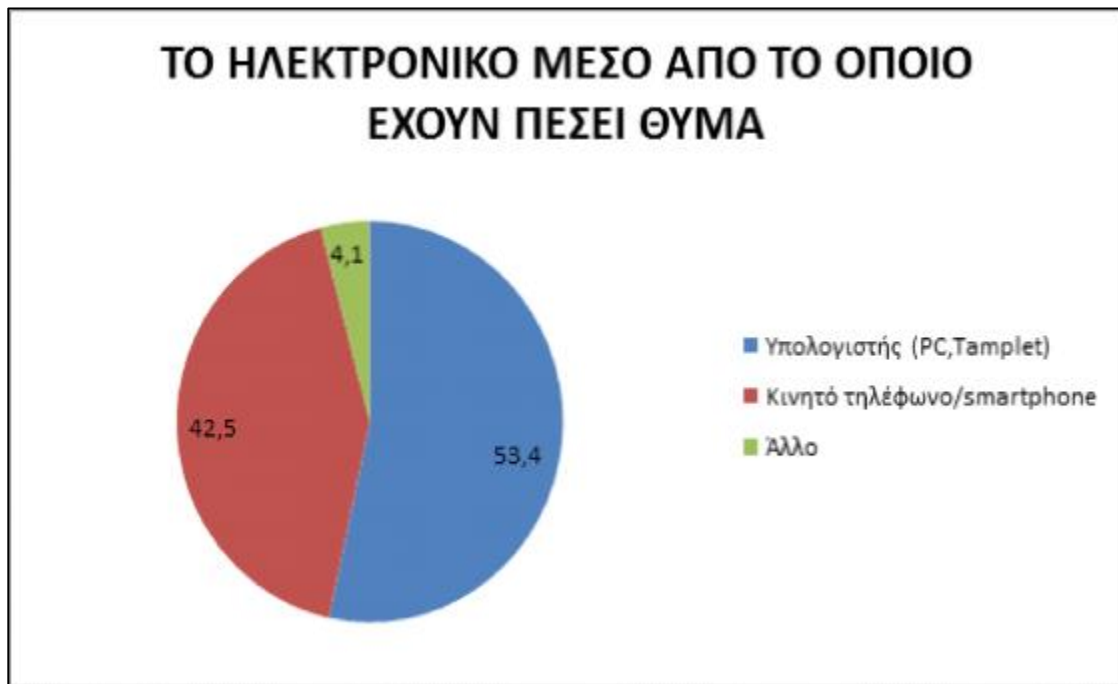
Όταν ρωτήθηκε το δείγμα να συγκεκριμενοποιήσει που διαδικτυακά πιστεύει ότι ο θύτης τους απέκτησε τις πληροφορίες για τους ίδιους οι απαντήσεις ήταν οι εξής: τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και πιο συγκεκριμένα το Facebook και το twitter ήταν δύο από τις πιο συχνές απαντήσεις τις περισσότερες φορές, με επόμενες να είναι οι προηγούμενες συνομιλίες, ότι ο θύτης έσπασε κωδικούς, από το κινητό τηλέφωνο του θύματος καθώς και από το e-mail.

Στη συνέχεια έγινε ερώτηση αναφορικά με τη συχνότητα των συμπεριφορών του θύτη και αυτό που βρέθηκε ήταν ότι το μεγαλύτερο μέρος από τα θύματα έπεφτε καθημερινά θύμα της ηλεκτρονικής καταδίωξης. Έπειτα αναφέρθηκαν ως απαντήσεις οι, 1 έως 4 φορές την εβδομάδα, σπάνια, αρκετές, όχι πολύ συχνές, μέτριες και ελάχιστες. Αυτό μας δείχνει ότι οι θύτες πολλές φορές επιμένουν να ενοχλούν τα θύματά τους ηλεκτρονικά είτε λόγω εμμονής με ένα άτομο είτε και απλώς ως παιχνίδι.

Επιπρόσθετα έγινε προσπάθεια να διερευνηθεί το ηλεκτρονικό μέσο εκείνο μέσω του οποίου το δείγμα είχε γίνει αντικείμενο εξαπάτησης. Αυτό που ανακαλύψαμε ήταν ότι το 53,4% είχαν γίνει θύμα από τον υπολογιστή (PC,tablet), το 42,5% από το κινητό τηλέφωνο/smartphone και το 4,1% από κάποιο άλλο ηλεκτρονικό μέσο το οποίο δεν ανέφεραν.

Τα θύματα κλήθηκαν να απαντήσουν και στο αν ένιωσαν ότι βρισκότουσαν σε κάποιο επίπεδο φυσικού κινδύνου με το 58,7% να δηλώνει ότι δεν αισθάνθηκε καθόλου φυσικό κίνδυνο από τις συμπεριφορές, το 40% ότι αισθάνθηκε έναν μέτριο/κάποιο φυσικό κίνδυνο και το 1,3% των θυμάτων

αισθάνθηκε σοβαρό/ζωτικής απειλής φυσικό κίνδυνο.

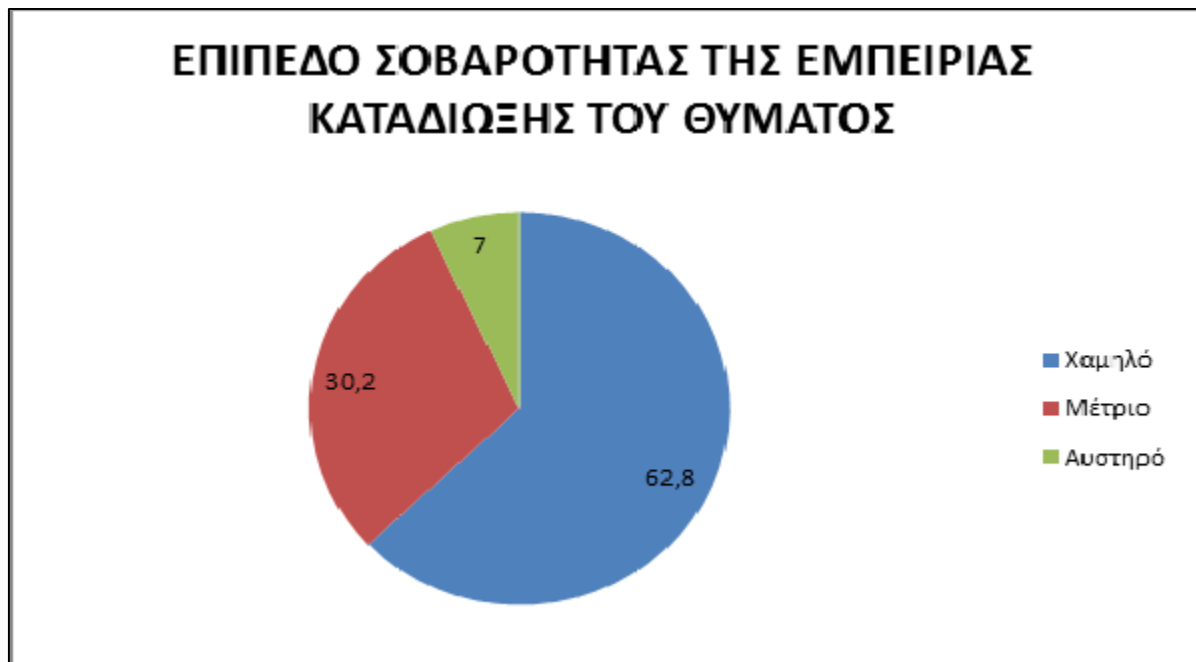

Ένα ακόμα ερευνητικό ερώτημα ήταν ο τρόπος με τον οποίο τα άτομα πέφτουν θύματα από τον θύτη. Για το σκοπό της έρευνας παρατέθηκαν στους ερωτηθέντες 16 τρόποι προκειμένου να υποδείξουν με ποιον από αυτούς έχουν πέσει θύμα της ηλεκτρονικής καταδίωξης. Στον πίνακα που ακολουθεί εμφανίζονται οι απαντήσεις των θυμάτων με τον τρόπο καταδίωξης με το μεγαλύτερο ποσοστό να εμφανίζεται πρώτο και αυτόν με το μικρότερο ποσοστό να εμφανίζεται τελευταίο.

ΤΡΟΠΟΙ ΚΑΤΑΔΙΩΞΗΣ ΤΩΝ ΘΥΜΑΤΩΝ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΘΥΤΕΣ			
A/A	ΤΡΟΠΟΙ ΚΑΤΑΔΙΩΞΗΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΘΥΜΑΤΩΝ ΠΟΥ ΑΠΑΝΤΗΣΕ «ΝΑΙ»	ΠΟΣΟΣΤΟ ΘΥΜΑΤΩΝ ΠΟΥ ΑΠΑΝΤΗΣΕ «ΟΧΙ»
1	Στέλνοντας υπερβολικά αναγκαία ή απαιτητικά μηνύματα	42,4%	57,6%
2	Παρουσιάζοντας ψεύτικα τον εαυτό του/της διαδικτυακά ή μέσω άλλου ηλεκτρονικού μέσου	39%	61%
3	Ελέγχοντας τα διαδικτυακά προφίλ, μηνύματα του θύματος	36,1%	63,9%
4	Καταδίωξη ή έλεγχος μέσω της χρήσης της τεχνολογίας στέλνοντας ποιήματα, στίχους τραγουδιών, ηλεκτρονικές κάρτες, μηνύματα που υπονοούν μια πιο οικία σχέση που είχε με έναν άνθρωπο	32,4%	67,6%
5	Στέλνοντας μηνύματα που ακατάλληλος μοιράζουν πληροφορίες για τη ζωή το σώμα, την οικογένεια, το χόμπι, τις σεξουαλικές εμπειρίες του αποστολέα κλπ.	27,3%	72,7%
6	Αποκτώντας ή εκθέτοντας προσωπικές πληροφορίες του	25,3%	74,7%

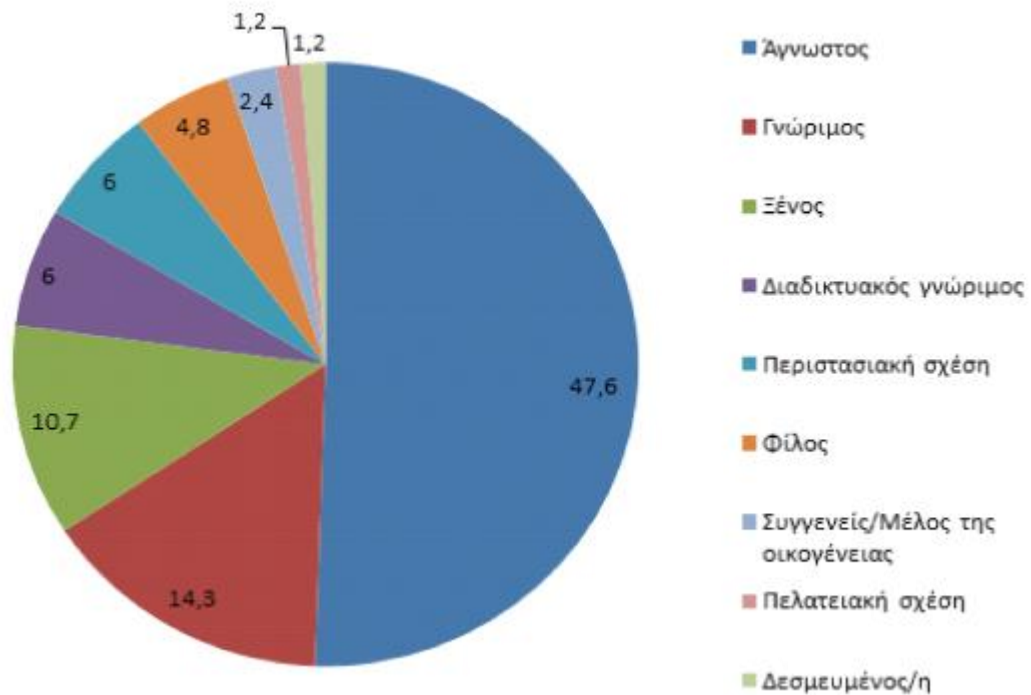
	χωρίς την άδειά του		
7	Στέλνοντας σεξουαλικά ενοχλητικά μηνύματα που σχολιάζουν την εμφάνισή του, περιγράφοντας υποθετικές σεξουαλικές πράξεις μεταξύ τους κάνοντας σεξουαλικές αναφορές, κτλ.	24,5%	75,5%
8	Κατατάσσοντας άλλους ηλεκτρονικά για να τους ενοχλήσουν διαδικτυακά και όχι μόνο	24,5%	75,5%
9	Στέλνοντας μηνύματα που άμεσα ή έμμεσα απειλούσαν να βλάψουν τους ίδιους, τους φίλους τους, την οικογένεια, τα κατοικίδια, κτλ.	22%	78%
10	Παρακολουθώντας το αυτοκίνητό του, το σπίτι ή το γραφείο του	21,4%	78,6%
11	Ποστάροντας ή κοινοποιώντας φωτογραφίες του χωρίς την συγκατάθεσή του	21%	79%
12	Αλλάζοντας ή παίρνοντας την ηλεκτρονική του ταυτότητα	19,2%	80,8%
13	Στέλνοντας πορνογραφικά/άσεμνες φωτογραφίες ή μηνύματα που φαίνονταν να είχαν στόχο τα θύματα	18,6%	81,4%
14	Προσπαθώντας να απενεργοποιήσει τον υπολογιστή του, το κινητό του κτλ.	17,2%	82,8%
15	Στέλνοντας απειλητικές φωτογραφίες ή εικόνες	12,1%	87,9%
16	Ακολουθώντας τα ίχνη του χρησιμοποιώντας ένα παγκόσμιο σύστημα τοποθεσίας (GPS) συσκευή σε κινητό, αυτοκίνητο, κτλ.	12,1	87,9%

Τους ζητήθηκε να αναφέρουν πόσο σοβαρή αντιλήφθηκαν αυτήν την εμπειρία τα θύματα με το 62,8% να αναφέρει ένα χαμηλό επίπεδο σοβαρότητας, το 30,2% να αναφέρει ένα μέτριο επίπεδο και το 7% ένα αυστηρό επίπεδο.

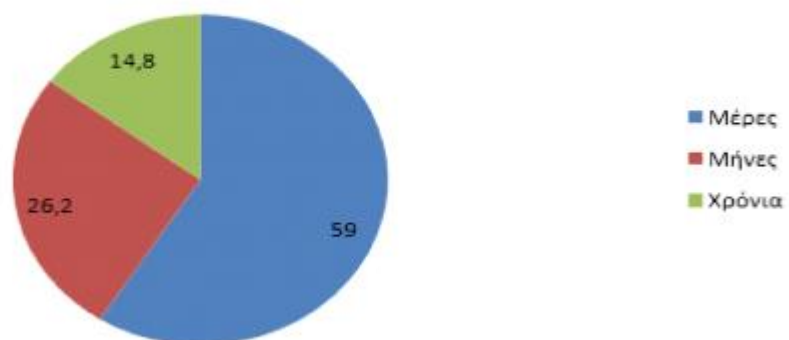
Συνήθως τα άτομα έχουν την τάση να καταδιώκουν αγνώστους με σκοπό να αποκτήσουν πληροφορίες για εκείνα. Από τη διεθνή βιβλιογραφία έχει αναφερθεί ότι εκτός από άγνωστος ο θύτης μπορεί να είναι κάποιος φίλος, κάποιος γνώριμος αλλά και μια προηγούμενη σχέση του θύματος. Τα αποτελέσματα από το δείγμα έδειξαν ότι το 47,6% καταδιώκονταν από έναν άγνωστο, το 14,3% από γνώριμο, το 10,7% από ξένο, το 6% από διαδικτυακό γνώριμο και κάποια περιστασιακή σχέση, το 4,8% από φίλο, το 2,4% από κάποιον συγγενή ή μέλος της οικογένειας και το 1,2% από πελατειακή σχέση ή από το άτομο που ήταν δεσμευμένος ή δεσμευμένη.

ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΗ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΟΝ ΘΥΤΗ

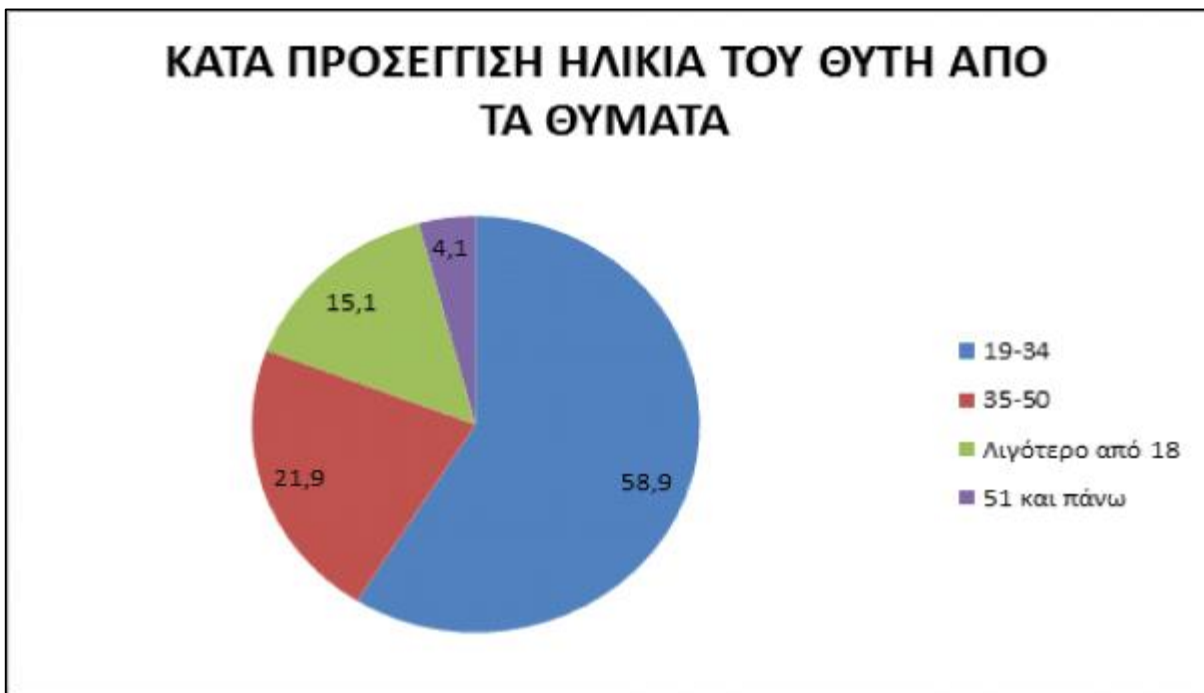

Τα θύματα που απάντησαν ότι είχαν κάποια πιο στενή σχέση με αυτόν που τους καταδίωκε ρωτήθηκαν επίσης και πόσο είχε διαρκέσει η σχέση τους, με το 59% να αναφέρουν ότι είχαν κάποιες μέρες μόνο σχέση, το 26,2% είχε μήνες σχέση και το 14,8% είχε χρόνια σχέση με αυτό το άτομο.

ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΗΣ ΣΧΕΣΗΣ ΜΕ ΤΟΝ ΘΥΤΗ

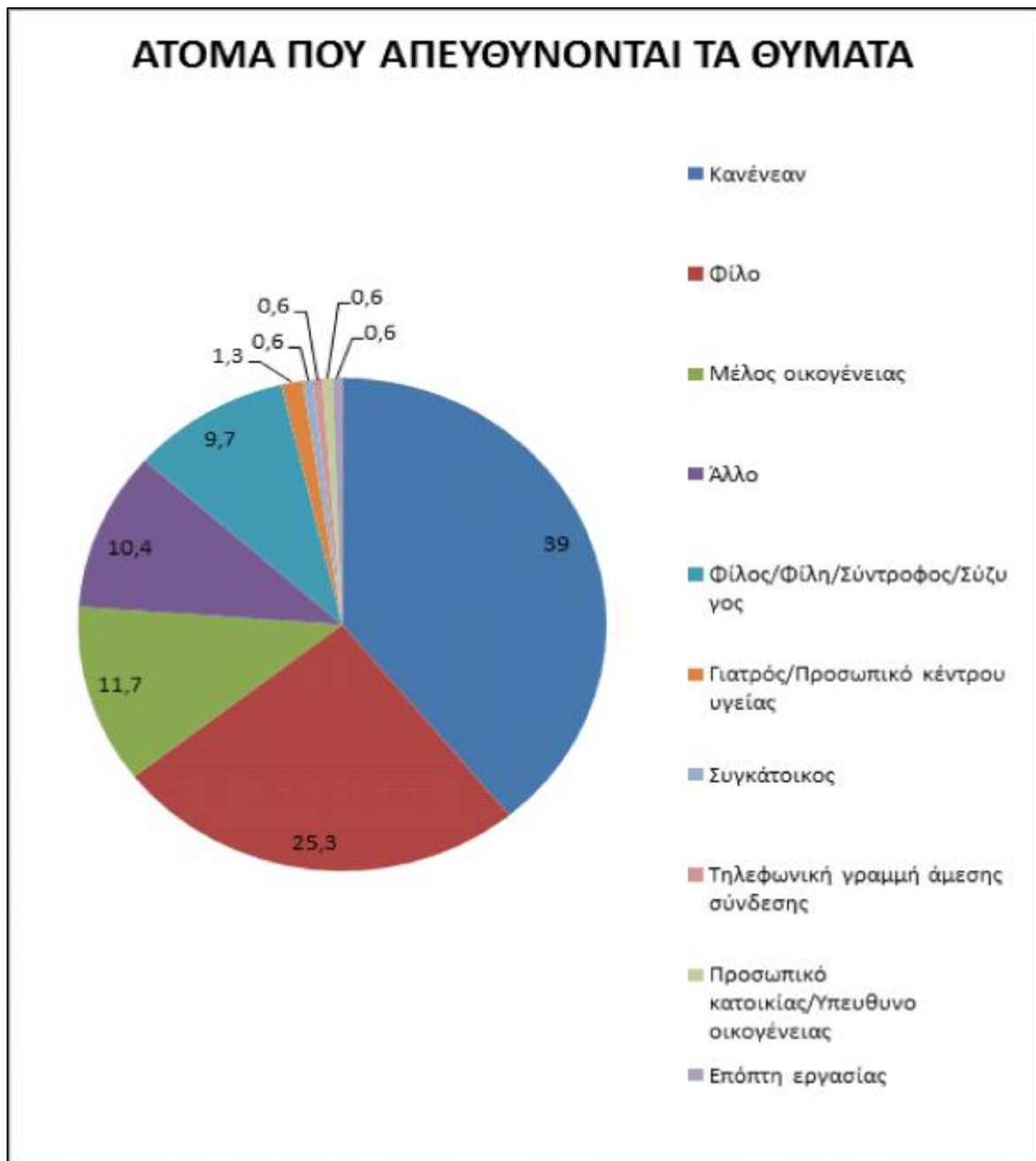

Το μεγαλύτερο ποσοστό του δείγματος ήταν ηλικίας 19-34. Μέσω της παρούσας έρευνας έγινε προσπάθεια να διερευνηθεί αν τα θύματα καταδιώκονται τις περισσότερες φορές από θύτες της ίδιας ηλικίας. Τα θύματα της ηλεκτρονικής καταδίωξης απάντησαν ότι το 58,9% των παραβατών ήταν ηλικίας 19-34 δηλαδή ίδιας ηλικίας με τα θύματα, το 21,9% ηλικίας 35-50, το 15,1% λιγότερο από 18 και το 4,1% ηλικίας από 51 και πάνω. Επίσης ρωτήθηκαν αν πιστεύουν ότι το άτομο που τους είχε καταδιώξει είχε επαναλάβει το ίδιο και σε άλλους πριν από αυτούς. Το 52,9% δήλωσε ότι δεν ξέρει, το 36,5% απάντησε “ναι” και το 10,6% απάντησε “όχι”.

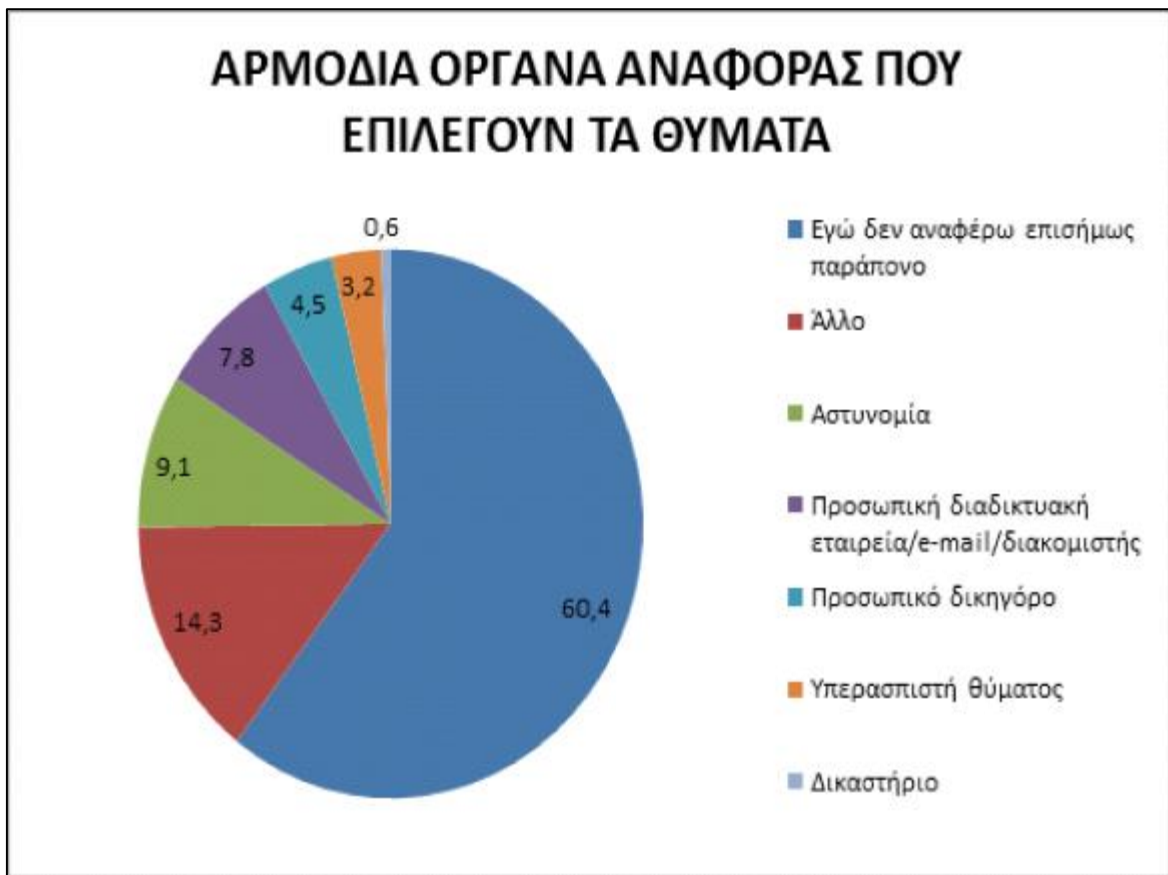

Τα άτομα που πέφτουν θύματα της ηλεκτρονικής καταδίωξης δυσκολεύονται να αναφέρουν το γεγονός σε κάποιον εκτός και αν αυτό γίνει

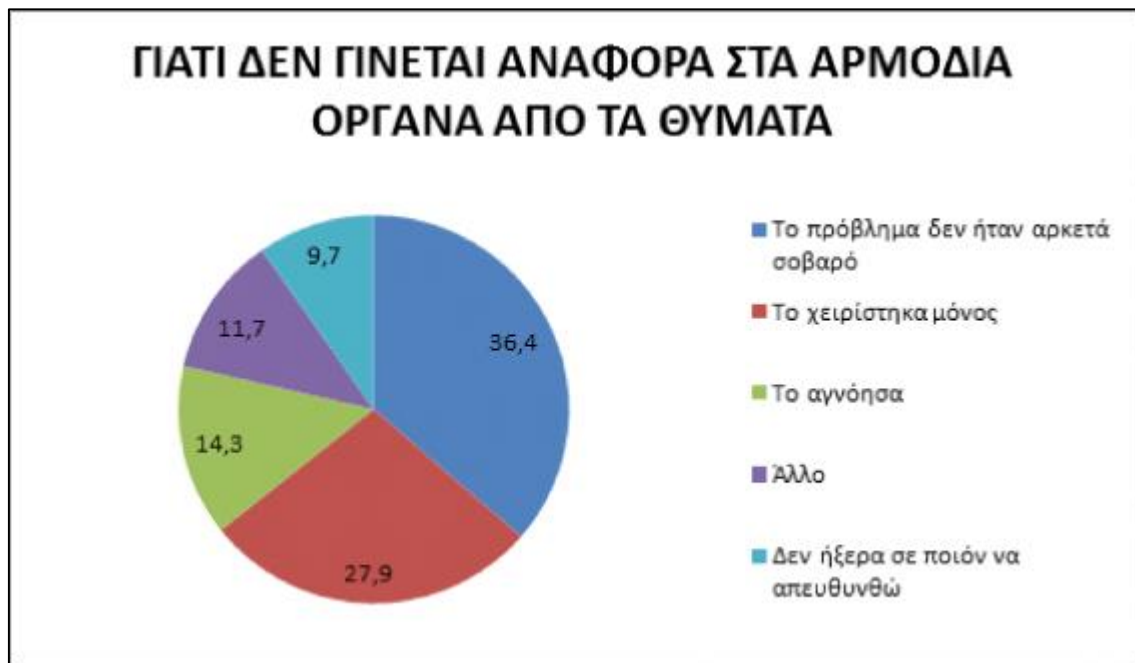
επικίνδυνο για τους ίδιους. Εμείς θέλαμε να μάθουμε μέσα από την έρευνα σε ποιον απευθύνονται όταν τα πράγματα γίνονται δύσκολα. Το 39% δεν απευθύνεται σε κανέναν, το 25,3% σε κάποιον φίλο, το 11,7% σε κάποιο μέλος της οικογένειας, το 9,7% στο σύντροφό τους /σύζυγό τους, το 1,3% στο γιατρό/προσωπικό κέντρου υγείας και το 0,6% σε κάποιον συγγάτοικο, τηλεφωνική γραμμή άμεσης σύνδεσης, στο προσωπικό κατοικίας/υπεύθυνο οικογένειας ή στον επόπτη εργασίας.

Όταν τους δόθηκε λίστα με μια σειρά από αρμόδιους φορείς μέσω των οποίων έχουν τη δυνατότητα να υποβάλουν επισήμως κάποιο παράπονο το 60,4% του δείγματος απάντησε ότι δεν αναφέρει επισήμως κάποιο παράπονο, το 14,3% σε κάποιο άλλο όργανο από αυτά που τους επιδείξαμε, το 9,1% στην αστυνομία, το 7,8 στην προσωπική διαδικτυακή εταιρεία/ e-mail/ διακομιστή, το 4,5% στον προσωπικό δικηγόρο τους, το 3,2% σε κάποιον υπερασπιστή θύματος και το 0,6% στο δικαστήριο.

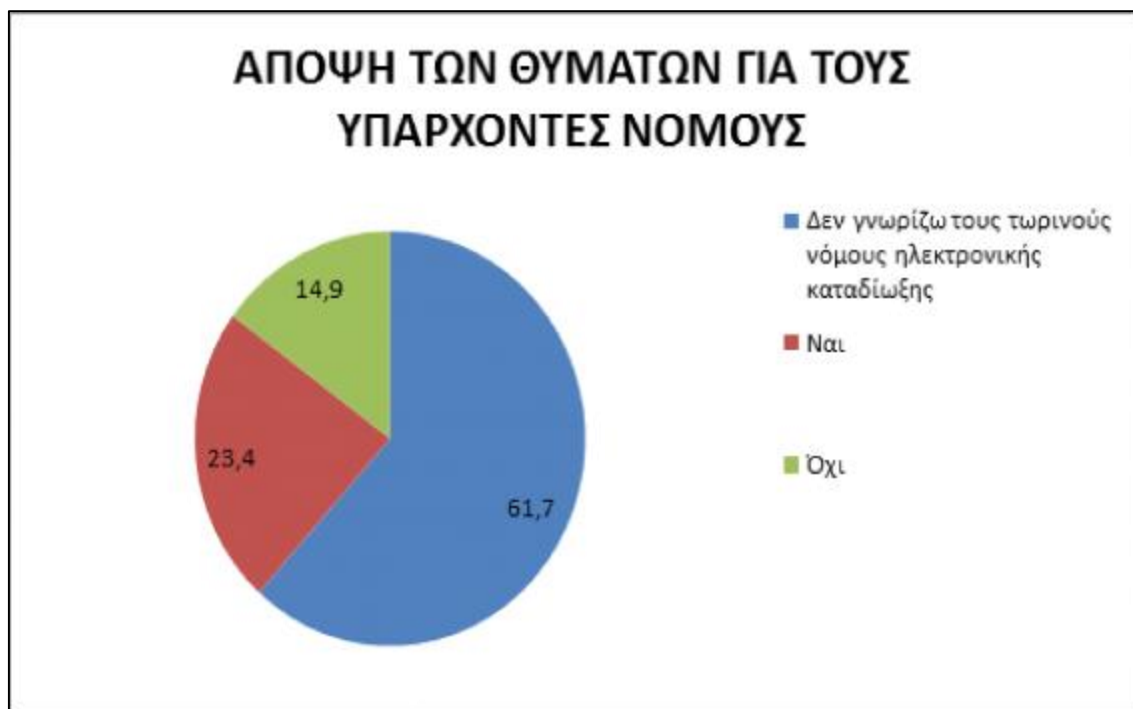

Επειδή δεδομένου ότι μεγάλο ποσοστό του δείγματος απάντησε ότι δεν έχει αναφέρει επισήμως κάποιο παράπονο σε ποσοστό (60,4%) η επόμενη ερώτηση ήταν να απαντήσουν τι ακριβώς είναι αυτό που καθορίζει την απόφασή τους να μην αναφέρουν την εμπειρία τους στην καταδίωξη. Το 36,4% είπε ότι το πρόβλημα δεν ήταν αρκετά σοβαρό, το 27,9% είπε ότι το χειρίστηκε μόνος του, το 14,3% ότι το αγνόησε, το 11,7% ότι κάτι άλλο τους εμπόδισε και δεν το αναφέρουν και τέλος το 9,7% απάντησε ότι δεν ήξερε σε ποιον να απευθυνθεί.

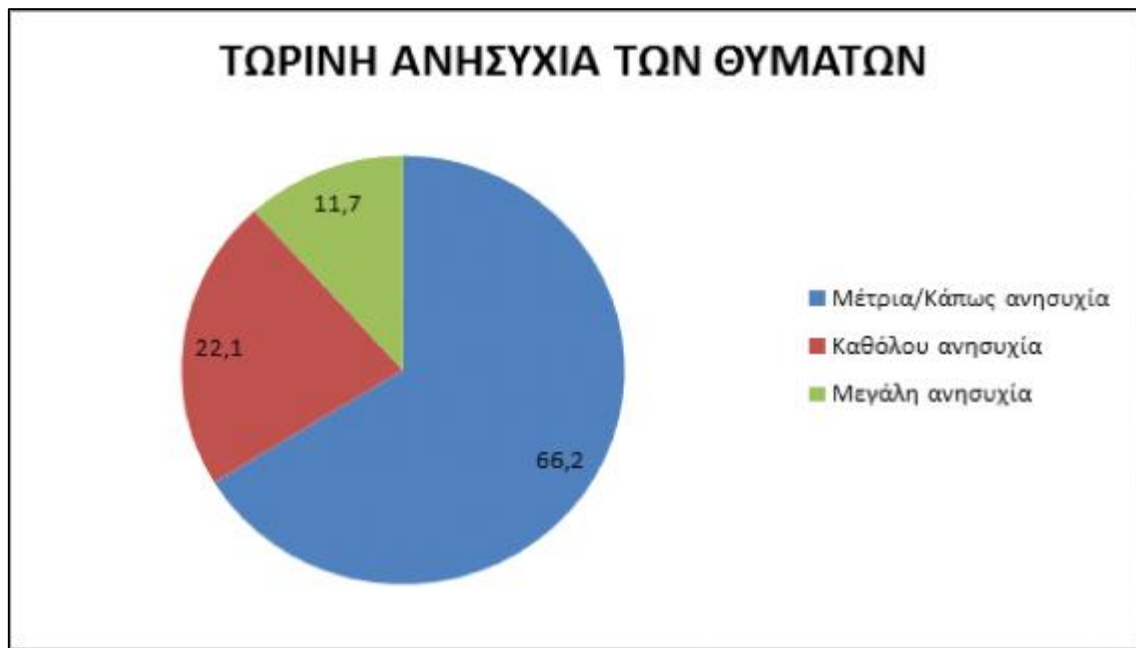
Στην Ελλάδα έχουν τροποποιηθεί πρόσφατα οι νόμοι που αναφέρονται στην ηλεκτρονική καταδίωξη και άρχισαν να περιλαμβάνουν πιο αυστηρές ποινές για τους θύτες. Σύμφωνα με τα ανωτέρω στοιχεία διερευνήθηκε αν και κατά πόσο η ισχύουσα νομοθεσία που αναφέρεται στην ηλεκτρονική καταδίωξη είναι επαρκείς για να εξασφαλίσουν την προστασία ενδεχόμενων θυμάτων. Οι απαντήσεις που

δόθηκαν ήταν οι εξής: 61,7% του δείγματος δε γνωρίζει την ισχύουσα νομοθεσία ηλεκτρονικής καταδίωξης, το 23,4% απάντησε ότι είναι επαρκείς και το 14,9% απάντησε ότι δεν είναι. Από τα άτομα που απάντησαν ότι οι νόμοι δεν είναι επαρκείς ζητήθηκε να εκφράσουν 2-3 αρχικές ανησυχίες σε ότι αφορά την αποτελεσματικότητα των τωρινών νόμων. Οι απαντήσεις που πήραμε ήταν ότι οι νόμοι είναι υπερβολικά επεικείς, χρονοβόροι και έχουν μεγάλη γραφειοκρατία, ότι είναι ανύπαρκτοι και το κράτος δρα αφού πεθάνει το θύμα, ότι δεν περιορίζουν σημαντικά το πρόβλημα, ότι είναι πολύ ελαστικοί, ανεπαρκείς και τέλος ότι δεν δίνεται η πρέπουσα σημασία στο ηλεκτρονικό έγκλημα.

Στο τέλος του ερωτηματολογίου ζητήθηκε από τους ερωτώμενους να απαντήσουν στο ποιο είναι το τωρινό τους επίπεδο ανησυχίας για την ιδιωτική

τους ζωή σε ότι αφορά οποιαδήποτε από τις τωρινές ή προηγούμενες εμπειρίες τους. Το 66,2% ανέφερε μέτρια/κάπως ανησυχία, το 22,1% ότι δεν έχει καθόλου ανησυχία και τέλος 11,7% ότι έχει μεγάλη ανησυχία. Επιπρόσθετα απάντησαν και στο ποια πιστεύουν ότι θα είναι η πιθανότητα να υπάρξουν θύματα ηλεκτρονικής καταδίωξης στο μέλλον, με το 75,3% του δείγματος να θεωρεί πιθανό να πέσει κάποια στιγμή θύμα και το 24,7% να μην το θεωρεί πιθανό.

Κλείνοντας το κεφάλαιο των αποτελεσμάτων αξίζει να σημειωθεί ότι υπήρχαν και απαντήσεις που δεν βοήθησαν στην διεξαγωγή της έρευνας και για το λόγο αυτό και για την εξαγωγή σωστών συμπερασμάτων δεν χρησιμοποιήθηκαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

Συμπεράσματα-Συζήτηση

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Τα συμπεράσματα που προέκυψαν από την ανάλυση των αποτελεσμάτων μετά την επεξεργασία των απαντήσεων του δείγματος είναι τα εξής.

Το ότι πολλά άτομα στη χώρα μας δεν έχουν υποστεί την ηλεκτρονική καταδίωξη αυτό δεν σημαίνει και ότι δεν είναι ορατός ο κίνδυνος να φαινόμενο να πάρει διαστάσεις και στην Ελλάδα. Το 36,4% (56 άτομα) από τα 154 που είχαμε ως δείγμα μας δείχνει ότι έχουν αντιμετωπίσει αυτόν τον τρόπο καταδίωξης και έχουν θυματοποιηθεί . Αν και το ποσοστό δε φαίνεται μεγάλο, ωστόσο είναι ένα ανησυχητικό δείγμα της εξέλιξης του προβλήματος στο μέλλον αφού γνωρίζουμε ήδη ότι η τεχνολογία εξελίσσεται τόσο ραγδαία και έχει μπει στη ζωή όλο και περισσότερων ανθρώπων και η χρήση της γίνεται σήμερα και από άτομα μεγαλύτερης ηλικίας και όχι μόνο από νέους.

Ένα άλλο εύρημα της έρευνά, είναι ότι τα περισσότερα θύματα είναι γυναίκες και οι θύτες άνδρες. Αυτό δεν μας ξάφνιασε καθόλου γιατί οι αντιλήψεις για τη θέση της γυναίκας ως υποδεέστερη σε σχέση με τον άνδρα παραμένουν κυρίαρχες ακόμη και στις ευρωπαϊκές κοινωνίες. Οι άνδρες θεωρούν ότι νομιμοποιούνται να ασκούν βία κάθε είδους σωματική, ψυχολογική, οικονομική και εσχάτως «τεχνολογική». Η τελευταία ενισχύεται από το γεγονός ότι μέσω της τεχνολογίας, ο θύτης δεν έχει άμεση επαφή με το θύμα και του δίνει το δικαίωμα να μένει ανώνυμος. Τα θύματα στην περίπτωση αυτή δεν μπορούν να

αντιδράσουν εύκολα, όπως στην περίπτωση της άμεσης καταδίωξης, γιατί ο θύτης κρύβεται πίσω από την ανωνυμία του.

Η φοιτητική ζωή αποτελεί μια περίοδο κατά τα την οποία το άτομο αποκτά νέες εμπειρίες και φιλίες αφού απομακρύνεται από το στενό οικογενειακό κύκλο στον οποίο ζούσε πριν. Αυτός είναι και ο λόγος που οι θύτες επιλέγουν με μεγαλύτερη συχνότητα (47,1%) να παρενοχλούν τα θύματά τους σε αυτή την περίοδο της ζωής τους, αφού οι νέοι απομακρύνονται από τον οικογενειακό κύκλο και βρίσκονται σε ένα νέο περιβάλλον, με συνέπεια να είναι πιο ευάλωτοι απέναντι στους θύτες.

Αυτό επίσης που αναδείχθηκε από τις απαντήσεις του δείγματος της ερευνάς ήταν ότι ο θύτης συχνότερα αποκτά τις πληροφορίες από το μέσο κοινωνικής δικτύωσης – Facebook.. Τα άτομα που έχουν λογαριασμό εκεί ανεβάζουν φωτογραφίες, κοινοποιούν τοποθεσίες και γενικά αναφέρουν κάθε ώρα και στιγμή πληροφορίες για την οικογένεια τους, την ιδιωτική ζωή τους ακόμα και την τοποθεσία που βρίσκονται μια δεδομένη στιγμή. Οι θύτες βρίσκοντας αυτές τις πληροφορίες κάνουν πιο εύκολη τη δουλειά τους χωρίς να ξοδεύουν περισσότερο χρόνο για την ανεύρεση των πληροφοριών.

Ο θύτης τις περισσότερες φορές όπως αναφέρθηκε στην έρευνα είναι άγνωστος. Αυτό που μας προξενεί ιδιαίτερο ενδιαφέρον είναι οι άλλες απαντήσεις που βρέθηκαν. Για παράδειγμα ότι ο θύτης μπορεί να είναι κάποιος φίλος, μια περιστασιακή σχέση, κάποιος συγγενής ή μέλος της οικογένειας, μας δείχνει ότι ακόμα και τα πιο κοντινά μας άτομα μπορούν να γίνουν θύτες. Το γεγονός ότι είναι δίπλα στα θύματα τους δίνει το δικαίωμα να γνωρίζουν πράγματα για αυτούς

και επιπλέον ίσως έχουν την ικανοποίηση να βλέπουν τις αντιδράσεις τους. Τα άτομα αυτά μπορεί να υποκινούνται σε αυτές τις συμπεριφορές εξαιτίας μιας σειράς συναισθημάτων όπως η ζήλια, κάποια εμμονή ή να θεωρούν απλά ως παιχνίδι το να διαταράσσουν τη ζωή κάποιου άλλου.

Στην σημερινή εποχή και ιδιαίτερα σε μια μικρή και κλειστή κοινωνία τα άτομα γνωρίζονται μεταξύ τους. Μέσα από την έρευνα αποδείχτηκε ότι τα θύματα στο μεγαλύτερο ποσοστό δεν αναφέρουν το γεγονός ότι έχουν πέσει θύματα. Αυτό μας δείχνει ότι ίσως φοβούνται κάποιον κοινωνικό στιγματισμό. Στο δυτικό κόσμο ο κοινωνικός στιγματισμός υπάρχει και αναπτύσσεται όχι μόνο στις κλειστές κοινωνίες όπως είναι ένα χωριό αλλά ακόμα και στις πιο μεγάλες πόλεις που τα άτομα δεν γνωρίζονται καθόλου μεταξύ τους. Όταν τα θύματα είναι γυναίκες είναι δύσκολο να αναφέρουν σε κάποιο αρμόδιο όργανο μια μορφή βίας. Αν και υπάρχει ισότητα μεταξύ των δύο φύλων δεν είναι το ίδιο εύκολο για μια γυναίκα όσο για έναν άνδρα να αναφέρει μια παραβατική συμπεριφορά εναντίον του. Οι γυναίκες στην περίπτωση αυτή προτιμούν να το αγνοήσουν με συνέπεια την επόμενη φορά να είναι πιο έντονο το φαινόμενο βίας.

Αν και τα θύματα που είναι στην χώρα μας είναι αρκετά, είτε από τον ηλεκτρονικό εκφοβισμό (cyber bullying), είτε από την ηλεκτρονική καταδίωξη (cyber stalking), οι έρευνά μας έδειξε ότι το 61,7% δεν γνωρίζει τους νόμους που αναφέρονται στο ηλεκτρονικό έγκλημα. Σε αντίθετη περίπτωση με αυτούς που τους γνωρίζουν και τους θεωρούν ανεπαρκείς. Αυτό που μάθαμε είναι ότι οι νόμοι για το ηλεκτρονικό έγκλημα έχουν τροποποιηθεί πρόσφατα, όμως άσχετα με τα πολλά θύματα, οι νόμοι αυτοί ακόμα δεν προβλέπουν αξιόποινες ποινές για τους

θύτες. Ως συνέπεια έχουμε ακόμη και θανάτους ατόμων που αισθάνονται αβοήθητοι και δεν μπορούν να αντιμετωπίσουν τον εκφοβισμό και την καταδίωξη. Αυτό που βγαίνει αβίαστα ως συμπέρασμα από αυτή την έρευνα είναι, ότι αν οι θύτες τιμωρούνταν για τα αδικήματα που διαπράττουν στον ηλεκτρονικό κόσμο όπως τιμωρούνται στον πραγματικό για οποιοδήποτε άλλη παραβατική συμπεριφορά, τα θύματα θα ανέφεραν πιο εύκολα το γεγονός και θα υπήρχε περιορισμός του ηλεκτρονικού εκφοβισμού (cyber bullying) και της ηλεκτρονικής καταδίωξης (cyber stalking).

ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Στην συγκεκριμένη ερευνητική εργασία έγινε προσπάθεια να αναδειχτεί το φαινόμενο της ηλεκτρονικής καταδίωξης στην Ελλάδα χωρίς να υπάρχει κάποια προηγούμενη έρευνα. Με βάση τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν, θα μπορούσε να διερευνηθεί περαιτέρω το φαινόμενο της ηλεκτρονικής καταδίωξης σε μελλοντικές έρευνες και να γίνει γνωστό ίσως το προφίλ του θύτη με βάση το κοινωνικό-οικονομικό και μορφωτικό του επίπεδο. Ακόμα θα μπορούσε να ερευνηθεί και με ποιο μέσω κοινωνικής δικτύωσης αναπτύσσει τις περισσότερες συμπεριφορές ο θύτης, αλλά και να βρεθούν και να αναδειχθούν οι οργανώσεις που βοηθούν τα θύματα του ηλεκτρονικού εγκλήματος.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- 1)** Baum, K., Catalano, S., Rand, M., & Rose, K. (2009). Stalking victimization in the United States. U.S. Department of Justice, Office of Justice Programs, Bureau of Justice Statistics.(NCJ 224527). Retrieved from U.S. Government website: <http://bjs.ojp.usdoj.gov/index.cfm?ty=pbdetail&iid=1211>
- 2)** Cox, L., & Speziale, B. (2009). Survivors of stalking. *Affilia*, 24(1), 5-18.
- 3)** de Vaus, D.A. (1993) *Surveys in Social Research*, (3 ed.). London: UCL Press.
- 4)** Harrison, C. (2006). Cyberspace and child abuse images. *Affilia*, 21(4), 365-379.
- 5)** Logan, T., & Walker, R. (2009). Partner stalking. *Trauma, Violence, & Abuse*, 10(3), 247-270.
- 6)** Marcum, C. D., Ricketts, M. L., & Higgins, G. E. (2010). Assessing sex experiences of online victimization: An examination of adolescent online behaviors using routine activity theory. *Criminal Justice Review*, 35(4), 412-437.
- 7)** Mitchell, K. J., Wolak, J., & Finkelhor, D. (2005). Police posing as juveniles online to catch sex offenders: Is it working? *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment*, 17(3), 241-267.
- 8)** Peak, K. J., Barthe, E. P., & Garcia, A. (2008). Campus policing in America. *Police Quarterly*, 11(2), 239-260.

- 9)** Reynolds, B. W., Henson, B., & Fisher, B. S. (2011). Being pursued online: Applying cyberlifestyle– routine activities theory to cyberstalking victimization. *Criminal Justice and Behavior*, 38(11), 1149-1169.
- 10)** Smith, P., Mahdavi, J., Carvalho, M. & Tippett, N. (2006), «An Investigation into Cyber Bullying, Its Forms, Awareness and Impact, and the Relationship Between Age and Gender in Cyber Bullying. A Report to the Anti-Bullying Alliance». <http://www.staffs.ac.uk/Professionals/Key-Safeguarding/e-Safety/Task-to-Finish-Group/Task-to-Finish-Group-Documentation/Cyber-Bullying---Final-Report.pdf>
- 11)** Southworth, C., Finn, J., Dawson, S., Fraser, C., & Tucker, S. (2007). Intimate partner violence, technology, and stalking. *Violence against Women*, 13(8), 842-856.
- 12)** Spitzberg, B. H. (2002). The tactical topography of stalking victimization and management. *Trauma, Violence, & Abuse*, 3(4), 261-288.
- 13)** Stambaugh, H., Beaupre, D., Icové, D., Baker, R., Cassaday, W., & Williams, W. (2000). State and local law enforcement needs to combat electronic crime. U.S. Department of Justice, Office of Justice Programs, National Institute of Justice. Retrieved from U.S. Government website: <https://www.ncjrs.gov/pdffiles1/nij/183451.pdf>.
- 14)** Ybarra, M. L. & Mitchell, K. J. (2004), «Youth Engaging in Online Harassment: Associations with Caregiver –Child Relationships, Internet Use, and Personal Characteristics», *Journal of Adolescence*, 27(3), 319-336. Ανακτήθηκε από: <http://www.unh.edu/ccrc/pdf/jvq/CV63.pdf>

15) Van Wilsem, J. (2011). Worlds tied together? Online and non-domestic routine activities and their impact on digital and traditional threat victimization. *European Journal of Criminology*, 8(2), 115-127.

16) Wykes, M. (2007). Constructing crime: Culture, stalking, celebrity and cyber. *Crime, Media, Culture*, 3(2), 158-174.

17) ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ. Πέτρος Α. Κιόχος, Καθηγητής Πανεπιστημίου Πειραιώς. ΑΘΗΝΑ 1993. ΕΚΔΟΣΕΙΣ “INTERBOOKS”

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ:

1) <http://www.safeline.gr/sites/default/files/Cyberbullying.pdf> SafeLine.gr, Ελληνική Γραμμή Καταγγελιών Για Παράνομο Περιεχόμενο στο Διαδίκτυο. Νομοθετικός-Συμβουλευτικός Οδηγός για το Cyber bullying.

2) <http://www.saferinternet.gr/index.php?objId=Category281&childobjId=Category283&parentobjId=Page187> Γραμμή Βοήθειας Ελληνικού Κέντρου Ασφαλούς Διαδικτύου

3) http://www.hasiad.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=32:cyberbullying&catid=1&Itemid=21&lang=en Ελληνική Εταιρεία Μελέτης της Διαταραχής Εθισμού στο Διαδίκτυο
Βάνια Φισούν, Κλινική Ψυχολόγος, M.Sc, υπ. διδάκτωρ Πανεπιστημίου Αθηνών
Γεώργιος Φλώρος, Ψυχίατρος Ενηλίκων, M.Sc., υπ. διδάκτωρ Α.Π.Θ
<http://www.georgefloros.com/>

- 4) https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%94%CE%B9%CE%B1%CE%B4%CE%B9%CE%BA%CF%84%CF%85%CE%B1%CE%BA%CF%8C%CF%82_%CE%B5%CE%BA%CF%86%CE%BF%CE%B2%CE%B9%CF%83%CE%BC%CF%8C%CF%82
- 5) <http://www.safeline.gr/kataggelies/statistika-stoiheia>
- 6) <http://internet-safety.sch.gr/index.php/articles/parents/item/378-%CF%83%CF%84%CE%B1%CF%84%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AC-%CF%83%CF%84%CE%BF%CE%B9%CF%87%CE%B5%CE%AF%CE%B1-safeline-%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CF%84%CE%BF-2015> Ασφάλεια στο Διαδίκτυο. Ενημερωτικός Κόμβος Πανελλήνιου Σχολικού Δικτύου
- 7) [http://www.lse.ac.uk/media%40lse/research/EUKidsOnline/EU%20Kids%20II%20\(2009-11\)/EUKidsOnlineIIReports/Final%20report.pdf](http://www.lse.ac.uk/media%40lse/research/EUKidsOnline/EU%20Kids%20II%20(2009-11)/EUKidsOnlineIIReports/Final%20report.pdf)
Eu Kids On Line (2011)
- 8) http://pdxscholar.library.pdx.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1000&context=ccj_capstone
- 9) <http://www.psychology.gr/blog/109%CE%B4%CE%B9%CE%BA%CE%B1%CF%83%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%B7-%CF%88%CF%85%CF%87%CE%BF%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%B9%CE%B1/753-cyberstalking.html> ΨΥΧΟΘΕΡΑΠΕΙΑ & ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ. Κατηγορία: ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ

10) <http://crime-in-crisis.com/h->

[%CE%AD%CE%BC%CE%BC%CE%BF%CE%BD%CE%B7-%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CE%B4%CE%B9%CE%BA%CF%84%CF%85%CE%B1%CE%BA%CE%AE-%CF%80%CE%B1%CF%81%CE%B5%CE%BD%CE%BF%CF%87%CE%BB%CE%B7%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CF%80%CE%B1/](http://crime-in-crisis.com/h-%CE%AD%CE%BC%CE%BC%CE%BF%CE%BD%CE%B7-%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CE%B4%CE%B9%CE%BA%CF%84%CF%85%CE%B1%CE%BA%CE%AE-%CF%80%CE%B1%CF%81%CE%B5%CE%BD%CE%BF%CF%87%CE%BB%CE%B7%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CF%80%CE%B1/)

[H έμμομη](http://crime-in-crisis.com/h-%CE%AD%CE%BC%CE%BC%CE%BF%CE%BD%CE%B7-%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CE%B4%CE%B9%CE%BA%CF%84%CF%85%CE%B1%CE%BA%CE%AE-%CF%80%CE%B1%CF%81%CE%B5%CE%BD%CE%BF%CF%87%CE%BB%CE%B7%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CF%80%CE%B1/)

[διαδικτυακή παρενοχλητική παρακολούθηση \(“Cyberstalking”\)](http://crime-in-crisis.com/h-%CE%AD%CE%BC%CE%BC%CE%BF%CE%BD%CE%B7-%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CE%B4%CE%B9%CE%BA%CF%84%CF%85%CE%B1%CE%BA%CE%AE-%CF%80%CE%B1%CF%81%CE%B5%CE%BD%CE%BF%CF%87%CE%BB%CE%B7%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CF%80%CE%B1/)

[ΜΑΡΙΛΕΝΑ](http://crime-in-crisis.com/h-%CE%AD%CE%BC%CE%BC%CE%BF%CE%BD%CE%B7-%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CE%B4%CE%B9%CE%BA%CF%84%CF%85%CE%B1%CE%BA%CE%AE-%CF%80%CE%B1%CF%81%CE%B5%CE%BD%CE%BF%CF%87%CE%BB%CE%B7%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CF%80%CE%B1/)

[ΚΑΤΣΟΓΙΑΝΝΟΥ \(25 Ιανουαρίου 2016\)](http://crime-in-crisis.com/h-%CE%AD%CE%BC%CE%BC%CE%BF%CE%BD%CE%B7-%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CE%B4%CE%B9%CE%BA%CF%84%CF%85%CE%B1%CE%BA%CE%AE-%CF%80%CE%B1%CF%81%CE%B5%CE%BD%CE%BF%CF%87%CE%BB%CE%B7%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CF%80%CE%B1/)

11) <http://www.e-crime.gr/p/links.html> Ηλεκτρονικό Έγκλημα

12) https://repository.kallipos.gr/bitstream/11419/1037/1/05_chapter_13.pdf

Ιδιωτικότητα στο Διαδίκτυο και Κυβερνοέγκλημα

13) http://epapanis.blogspot.gr/2007/09/blog-post_1084.html Ελληνική Κοινωνική

Έρευνα - Greek Social Research. Οι τεχνικές του καλού ερωτηματολογίου. Κώστας

Ρόντος και Ευστράτιος Παπάνης (Στατιστική Έρευνα -Εκδόσεις Σιδέρη).

Δημοσιεύθηκε: Τρίτη 11 Σεπτεμβρίου 2007.

14) [http://sociology.soc.uoc.gr/pegasoc/wp-content/uploads/2014/10/Microsoft-Word-](http://sociology.soc.uoc.gr/pegasoc/wp-content/uploads/2014/10/Microsoft-Word-Parageorgiou_DEIGMATOLHPTIKH1.pdf)

[Parageorgiou_DEIGMATOLHPTIKH1.pdf](http://sociology.soc.uoc.gr/pegasoc/wp-content/uploads/2014/10/Microsoft-Word-Parageorgiou_DEIGMATOLHPTIKH1.pdf) Ποσοτική Έρευνα. Γιώτα Παπαγεωργίου

15) <http://www.ekke.gr/estia/Grenved/seminar3.htm>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ερωτηματολόγιο έρευνας

Ερωτηματολόγιο Ηλεκτρονικής Καταδίωξης (cyber Stalking)

Οδηγίες: Διαβάστε προσεκτικά κάθε ερώτηση και επιλέξτε την πιο κατάλληλη απάντηση για το καθένα. Αν δεν είστε σίγουροι για μία απάντηση επιλέξτε την μία που πιστεύετε ότι θα ήταν η πιο καλή απάντηση. Για τους σκοπούς της έρευνας η ηλεκτρονική καταδίωξη ορίζεται ως η καταδίωξη μέσω κάθε ηλεκτρονικού μέσου(κινητά,υπολογιστής. κτλ.).

1) Ποιο είναι το φύλο σου;

- γυναίκα
- άνδρας
- προτιμώ να μην πω

2) Ποια είναι η ηλικία σου;

- μικρότερος από 18
- 19-34
- 35-50
- 51 και πάνω

3) Σε ποια πόλη και κράτος κατοικείς;

Πόλη:.....

Κράτος:.....

4) Τρέχων κατάσταση σχέσης

- Όχι σχέση
- Περιστασιακή σχέση

- Αποκλειστική σχέση
- Παντρεμένος/Αφοσιωμένος σύντροφος
- Σε διάσταση/Χωρισμένος
- Άλλο (Προσδιορίστε)

5) Ποιο είναι το ακαδημαϊκό έτος/κατάστασή σας;

Προσδιορίστε:.....

6)Μέγεθος του κολεγίου/Πανεπιστημίου

- μικρό(μέχρι 5.000 φοιτητές)
- μεσαίο(5.000-10.000 φοιτητές)
- μεγάλο(πάνω από 10.000 φοιτητές)

7) Πως μάθατε για την έρευνα;

- άλλο κολέγιο/πανεπιστήμιο φοιτητή
- προσωπικό/μέλος σχολής
- λίστα στο διαδίκτυο
- διαδικτυακό πείραμα
- άλλο(προσδιορίστε)

8) Έχεις υπάρξει θύμα της ηλεκτρονικής καταδίωξης πρόσφατα ή στο παρελθόν;

- ναι
- όχι

9) Σε ποια χρονική περίοδο της ζωής σου συνέβη η ηλεκτρονική καταδίωξη;

- δημοτικό
- γυμνάσιο
- λύκειο
- πανεπιστήμιο

10) Τι φύλο είναι ο άνθρωπος που σε καταδίωξε;

- δεν ξέρω
- θηλυκό
- αρσενικό
- άλλο

11) Πως απέκτησε τις πληροφορίες;

- δεν ξέρω
- από εμένα
- από κοινό φύλο
- τις βρήκε διαδικτυακά

12) Συγκεκριμενοποίησε που διαδικτυακά πιστεύεις ότι ο θύτης σου απέκτησε τις πληροφορίες για σένα;

Παρακαλώ

συγκεκριμενοποίησε:.....

.....

13) Περίπου πόσο συνεχίστηκαν οι συμπεριφορές;

- χρόνια
- μήνες
- μέρες

14) Πόσο συχνές ήταν;(βάλε αριθμό σε ένα από αυτά).

- τη μέρα
- την εβδομάδα
- τον μήνα

15) Μέσω ποιου από αυτά τα ηλεκτρονικά μέσα ήσασταν καταδιωκόμενος;

- κινητό τηλέφωνο,smartphone
- υπολογιστής(PC,Tablet)
- Άλλο

16) Κατά τη διάρκεια της ηλεκτρονικής καταδίωξης σε ποιο επίπεδο φυσικού κινδύνου πιστεύεται ότι βρισκόσασταν;

- καθόλου φυσικός κίνδυνος
- μέτριο/κάποιο φυσικό κίνδυνο
- σοβαρός/ζωτικής απειλής φυσικός κίνδυνος

17) Σας έχει κάποιος επανειλημμένα, καταδιώξει ή ελέγξει μέσω της χρήσης της τεχνολογίας στέλνοντας ποιήματα,στίχους τραγουδιών,ηλεκτρονικές κάρτες,μηνύματα που υπονοούν μία πιο οικία σχέση που είχες με έναν άνθρωπο;

- ναι
- όχι

18) Στέλνοντας υπερβολικά αναγκαία ή απαιτητικά μηνύματα;

- ναι
- όχι

19) Στέλνοντας μηνύματα που ακατάλληλος μοίρασαν πληροφορίες για τη ζωή,το σώμα,την οικογένεια,το χόμπι,τις σεξουαλικές εμπειρίες του αποστολέα,κτλ.;

- ναι
- όχι

20) Ποστάροντας ή κοινοποιώντας φωτογραφίες σου χωρίς την συγκατάθεσή σου;

- ναι
- όχι

21) Στέλνοντας πορνογραφικά/άσεμνες φωτογραφίες ή μηνύματα που φαίνονταν να είχαν στόχο εσένα;

- ναι
- όχι

22) Στέλνοντας μηνύματα που άμεσα ή έμμεσα απειλούσαν να βλάψουν εσένα,τους φίλους σου,οικογένεια,κατοικίδια κτλ.;

- ναι
- όχι

23) Στέλνοντας σεξουαλικά ενοχλητικά μηνύματα που σχολιάζουν την εμφάνισή σου,περιγράφοντας υποθετικές σεξουαλικές πράξεις μεταξύ σας κάνοντας σεξουαλικές αναφορές,κτλ.;

- ναι
- όχι

24) Στέλνοντας απειλητικές φωτογραφίες ή εικόνες;

- ναι
- όχι

25) Αποκτώντας ή εκθέτοντας προσωπικές πληροφορίες σου χωρίς την άδειά σου;

- ναι
- όχι

26) Ελέγχοντας τα διαδικτυακά προφίλ σου,μηνύματα,κτλ.;

- ναι
- όχι

27) Αλλάζοντας ή παίρνοντας την ηλεκτρονική σου ταυτότητα;

- ναι
- όχι

28) Παρουσιάζοντας ψεύτικα τον εαυτό του/της διαδικτυακά ή μέσω άλλου ηλεκτρονικού μέσου;

- ναι
- όχι

29) Κατατάσσοντας άλλους ηλεκτρονικά για να σε ενοχλήσουν διαδικτυακά και όχι μόνο;

- ναι
- όχι

30) Προσπαθώντας να απενεργοποιήσει τον υπολογιστή σου, το κινητό σου κτλ.;

- ναι
- όχι

31) Παρακολουθώντας το αυτοκίνητό σου, το σπίτι ή το γραφείο σου;

- ναι
- όχι

32) Ακολουθώντας τα ίχνη σου χρησιμοποιώντας ένα παγκόσμιο σύστημα τοποθεσίας (GPS) συσκευή σε κινητό, αυτοκίνητο κτλ.;

- ναι
- όχι

33) Ποιο ήταν το επίπεδο σοβαρότητας της εμπειρίας σας ηλεκτρονικής καταδίωξης;

- Χαμηλό
- Μέτριο
- Αυστηρό

34) Τι σχέση είχες με αυτό το άτομο αμέσως πριν τις συμπεριφορές;

- άγνωστος

- ξένος
- διαδικτυακός γνώριμος
- γνώριμος
- πελατειακή σχέση
- φίλος
- συγγενείς/μέλος της οικογένειας
- περιστασιακή σχέση
- σοβαρή σχέση
- δεσμευμένος
- χωρισμένος/διαζευγμένος
- άλλο

35) Πόσο καιρό διήρκεσε η σχέση;

- χρόνια
- μήνες
- μέρες

36) Ποια ήταν κατά προσέγγιση η ηλικία του αρχικού παραβάτη κατά τη διάρκεια της ηλεκτρονικής καταδίωξής σας;

- λιγότερο από 18
- 19-34
- 35-50
- 51 και πάνω

37) Είχες λόγους να πιστεύεις ότι το άτομο αυτό είχε καταδιώξει ηλεκτρονικά και άλλους πριν από εσένα;

- ναι
- όχι
- δεν ξέρω

38) Σε ποιον είπατε για την εμπειρία σας για την ηλεκτρονική καταδίωξη;

- κανέναν
- φίλο
- συγγάτοικο
- φίλος/φίλη/σύντροφος/σύζυγος
- μέλος οικογένειας
- διαδικτυακό οργανισμό υποστήριξης
- διαδικτυακός φίλος
- υπερασπιστής θύματος
- τηλεφωνική γραμμή άμεσης σύνδεσης
- σύμβουλος/θεραπευτής/ψυχίατρος
- πνευματικός σύμβουλος/ποιμενικός
- γιατρός/προσωπικό κέντρου υγείας
- προσωπικό κατοικίας/υπεύθυνος οικογένειας
- ακαδημαϊκός σύμβουλος/καθηγητής/προσωπικό τμήματος
- προπονητής
- επόπτης εργασίας
- άλλο

39) Αναφέρεται επίσημα ή υποβάλλατε κάποιο παράπονο σε οποιαδήποτε απ' τα ακόλουθα σχετικά με την εμπειρία στην καταδίωξη;

- εγώ δεν αναφέρω επισήμως παράπονο
- υπερασπιστής θύματος
- αστυνομία
- δικαστήριο
- προσωπικός δικηγόρος
- προσωπική διαδικτυακή εταιρεία,e-mail/διακομιστής
- άλλο

40) Τι συμβάλλει στην απόφασή σας να μην αναφέρετε την εμπειρία σας;

- το πρόβλημα δεν ήταν αρκετά σοβαρό
- το αγνόησα
- το χειρίστηκα μόνος
- δεν ήξερα σε ποιον να απευθυνθώ
- άλλο

41) Πιστεύετε ότι η τωρινοί/υπάρχοντες νόμοι που αναφέρονται στην ηλεκτρονική καταδίωξη είναι επαρκής για να εξασφαλίσουν την προστασία ενδεχόμενων θυμάτων;

- ναι
- όχι
- δεν γνωρίζω τους τωρινούς νόμους ηλεκτρονικής καταδίωξης

42) Αν απάντησες «ΟΧΙ» στην παραπάνω ερώτηση,ποιες είναι οι 2-3 αρχικές ανησυχίες όσον αφορά την αποτελεσματικότητα των τωρινών νόμων της ηλεκτρονικής καταδίωξης; Παρακαλώ να είστε σύντομη και να χρησιμοποιήσετε δυνατές λέξεις κλειδιά όπως είναι: πολύ επιεικής, καθόλου επιβλητικοί, ή παρόμοιες φράσεις που είναι ακριβείς στις πεποιθήσεις σας;

.....
.....

43) Ποιο είναι το τωρινό σας επίπεδο ανησυχίας για την ιδιωτική σας ζωή όσον αφορά οποιαδήποτε από τις τωρινές ή προηγούμενες εμπειρίες ηλεκτρονικής καταδίωξης;

- καθόλου ανησυχία
- μέτρια/κάπως ανησυχία
- μεγάλη ανησυχία

44) Αν απάντησες το «α» στην προηγούμενη ερώτηση παραχωρείς άδεια οι πληροφορίες να χρησιμοποιηθούν μέσα στην έρευνα ή να κοινοποιηθούν δημόσια για να βοηθήσουν την ενίσχυση ή δημιουργία νόμων που αφορούν την ηλεκτρονική καταδίωξη;

- ναι
- όχι

45) Ποια πιστεύετε ότι θα είναι η πιθανότητα να υπάρξετε θύμα ηλεκτρονικής καταδίωξης στο μέλλον;

- πιθανών
- μη πιθανών